

TABIATI VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİ KORUMA KANUNU TASARISI HAKKINDA TMMOB JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASININ GÖRÜŞÜ

Öncelikle yasa tasarısının gerekçelerine bakalım:

Tabiatı koruma konusunda farklı kurumların yetkili olması yetki karmaşasına neden olmakta, üst üste binen koruma statüleri çok sayıda kanuni düzenleme nedeniyle uygulama ve korumada güçlükler yaşanmasına sebep olmaktadır. Avrupa Birliği (AB) müktesebatına uyum sağlanması ve taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülüklerimizin yerine getirilmesi açısından mevcut düzenlemelerimizdeki eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir.

Görüldüğü gibi yasanın amacı, farklı kurumların yetkisini tek elde toplamak ve AB müktesebatına uyumdur. Gerekçede ayrıca, yöre insanını ön plana almak, katı kuralcı yaklaşımlardan uzak olmak gibi hedefleri de belirtilerek

Kuralcı ve katı yasaklama mantığı ile bir alanı insan müdahalesinden tamamen uzak tutarak tabiatı ve biyolojik çeşitliliği korumak günümüz koşullarında mümkün görülmemekle birlikte bazı hassas ekosistemlerin, türlerin ve habitatların insan etkisinden tamamen arındırılarak koruma altına alınması bir zorunluluktur.

Bu Kanunun temel amacı biyolojik ve peyzaj çeşitliliğinin, tabii değerlerin ve gen kaynaklarının korunması olup, sürdürülebilirlik temel yaklaşımında kaynakların koruma kullanma dengesi gözetilerek yönetilmesini sağlamaktır.

Denilmektedir. Maddeleri inceleyerek, bu hedeflere ne kadar uyulduğunu irdeleyelim. Bu konuda, kendi görüşlerimiz çeşitli araştırmacı ve çevre kuruluşu yöneticilerinin görüşleri, aşağıda kırmızı yazılarla belirtilmiştir. Bu nedenle, bazı maddeler hakkında tekrarlar olabilir. Ayrıca, Yasa tasarısı maddelerinin bazıları, sarı ve koyu kırmızı ile, vurgulanarak, bunlara dikkat çekmeye çalışılmıştır.

Maden Kanunu değişikliği sonrasında imtiyazlı yatırım haline gelen madencilik ve de hidroelektrik santraller ile DSİ Kurul bünyesine alınarak karar verici konumuna sokuluyor. Bu durum, HES ve maden işlerinde yapılacak çalışmalarda koruma düşüncesinin ne derecede tartışılacağını sinyali veriyor.

7. maddede ise Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kuruluna gerekli mahalli çalışmaları yapmak üzere mahalli biyolojik çeşitlilik kurulları oluşturulacağı belirtiliyor. Bu kurullar da yerel bürokrasi temsilcilerinin yanısıra avcılık ve atıcılık derneklerinden birisini kesin üye kabul ederken, aynı daldan olmamak şartıyla üç, yerel sivil toplum kuruluşlarından bir temsilcinin katılımı ile oluşacağını belirtiyor. Ancak yerel sivil toplum kuruluşlarının hangileri olacağı ve kim tarafından seçileceği açıkça belirtilmeyerek yine Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kurulu'nda olduğu gibi bürokrasi güdümünde yerel örgütlerin sözde katılımı oluşturulacağını gösteriyor.

Hali hazırda tescil edilmiş doğal sitler ve tabiat varlıkları 6. maddede belirtilen Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kurulu tarafından yeniden değerlendirilecek, Kurulun değerlendirmesi sonucunda koruma statüleri yeniden ya da değiştirilerek tescillenecek ya da mevcut koruma statüleri kaldırılacaktır. Bir diğer ifade ile pek çok doğal varlığın sit korumasından çıkartılacak, ya da sermaye ve yatırım planlamalarına göre Bakanlığa etki edecek kişilerin etkisi ya da Bakanlığın kalkınma odaklı bakışı neticesinde koruma statülerinin dereceleri düşürülecektir.

Son dönemlerde çevresel yıkımlara karşı seslerin hiç olmadığı kadar arttığı ve kentsel ve kırsal temelli yerel ve ulusal örgütlenmelerin bu denli yükseldiği ve de mücadelelerin hukuki kazanımlara yansıdığı bir dönemde idari dönüşümü sağlamak ve de Mahkemelerce verilecek kararların önünü bir kez daha kesmek adına düzenlemenin yapıldığı açıktır. Bu düzenlemelerin son noktası olan idari usul kanunundaki yürütmenin durdurulması müessesesinin kaldırılması ve mahkeme kararlarının uygulanmamasının görevi ihmal suçu değil, idari para cezasına dahil edileceği bir kabahat olarak düzenleneceği açıktır., Oyle ki yurutmeyi durdurma müessesesi kaldırılınca davalar sonuçlanıncaya kadar yatırımlar tamamlanacak, alınan iptal kararlarının uygulanması her yıl bakanlığın acıklayacağı miktarlarda kabahat suçu karşılığı ödenecek paralarla uygulanacaktır.

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı; ülkemizin kara, kıyı, sucul ve deniz alanlarındaki ulusal ve uluslararası öneme sahip tabii değerlerin, biyolojik çeşitliliğin ve peyzajın muhafazası ile koruma kullanma dengesi gözetilerek sürdürülebilirliğine ilişkin usul ve esasların belirlenmesidir.

Yasanın neden çıkarıldığı, kimin yararına çıkarıldığı, yani amacının ne olduğunu en iyi anlatan "koruma kullanma dengesi gözetilerek sürdürülebilirliği" ifadesidir. Yasanın pek çok yerinde geçen bu ifadeden anlaşılacağı üzere burada öncelikli olan doğal varlıkları korumak değildir, öncelikli olan kullanıma, yararlanmaya açmak, korumanın amacı da kullanmanın yararlanmanın sürekliliğini sağlamaktır. Kısacası, bir doğal varlığın korunması gerekip gerekmediği konusunda, uygulanan ekonomi ve ekoloji politikaları belirleyici olacak. Neoliberal politikaları benimsemiş hükümetlerin yönetiminde bu yasa doğal varlıkları korumayacaktır, aksine yaşam alanlarını sermayenin yağmasına, talanına açacaktır, barajlar, HES'ler, madencilik gibi ekolojiji bozan tesislerin ve faaliyetlerin önü alınmayacak, yaşam alanlarını korumak daha da zorlaşacaktır.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Kanun; tabiat, biyolojik çeşitlilik ve peyzajın muhafazası ile sürdürülebilir kullanımının sağlanmasına ilişkin iş ve işlemleri kapsar.

(2) 17/2/2000 tarihli ve 4533 sayılı Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kanunu hükümleri ile 18/11/1983 tarihli ve 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu hükümleri saklıdır.

(3) Çeşitli kanunlarla Tarım ve Köyişleri Bakanlığının görev ve yetki alanına bırakılan tarımsal konular, bu Kanun kapsamı dışındadır.

Tanımlar

MADDE 3- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Alan kılavuzu: Alan kılavuzluğu eğitimi sonrasında sertifika ve kimlik almaya hak kazanmış kişiyi,

b) Bakanlık: Çevre ve Orman Bakanlığını,

c) Biyolojik çeşitlilik: Ekosistemleri, türleri, genleri ve bunların birbiriyle olan etkileşimlerinin çeşitliliğini ve canlı organizmalar arasındaki farklılaşmayı,

ç) Ekolojik etki değerlendirmesi: Tabiatı etkileyen faaliyetlerin ekosistem üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesini,

- d) Ekolojik etkilenme bölgesi: Tabii ekosistem ile ilişkili ve sistemi destekleyen habitatların oluşturduğu bölgeyi,
- e) Ekolojik koridor: Birbirinden kopuk habitatları birleştiren sahaları,
- f) Ekosistem: Tabiatındaki canlı ve cansız varlıkların aralarında karşılıklı ilişkiler kurarak oluşturdukları sistemleri,
- g) Fauna: Bir bölgedeki hayvan türlerini,
- ğ) Flora: Bir bölgedeki bitki türlerini,
- h) Gen kaynağı: Mevcut veya potansiyel değer taşıyan işlevsel kalıtım birimleri ihtiva eden bitki, hayvan, mikroorganizma veya başka menşei olan her türlü materyali,
- ı) Habitat: Canlıların tabii olarak yaşadığı alanları,
- i) Koruma: Yaşama alanlarının, yabancı flora ve fauna türleri popülasyonlarının, elverişli bir statüde muhafazası veya iyileştirilmesi için alınması gerekli tedbirleri,
- j) Koruma alanı: Koruma amacını gerçekleştirmek için bu Kanuna göre belirlenerek koruma altına alınan alanı,
- k) Korunan alan: Bu Kanun uyarınca Bakanlar Kurulu veya Bakanlık tarafından kara ve deniz sınırları belirtilip statü verilen koruma alanını,
- l) Kuş koruma alanı: Ulusal veya küresel ölçekte nesli tehlike altındaki kuş türlerinden en az bir türü, önemli sayıda kuşu veya alt türlerinin popülasyondaki bireylerinin bir kısmını sürekli veya geçici olarak barındıran ve tabiatındaki kuş türlerinin nesillerini sürdürebilmesi için özel önem taşıyan alanları,
- m) Mutlak koruma bölgesi: Korunan alan sınırları ve tabii habitatlar içinde bulunan ve bu alanların koruma altına alınmasını gerektiren tabiat ve biyolojik çeşitlilik değerlerini barındıran alanları,
- n) Özel koruma alanı: Hassas habitatlar ile nadir ve tehdit altındaki türleri barındıran alanları,
- o) Peyzaj: Karakteri, insan faktörü ve doğal faktörler ya da bu faktörlerin etkileşimi sonucu oluşan belirli kalite göstergeleri ve çeşitlilik sınıflamalarıyla ifade edilebilen alanları,
- ö) Relikt: Jeolojik dönemlerde paleoklimatik koşullara bağlı olarak geniş bir yayılım alanına sahipken dünyanın geçirdiği jeolojik devirler nedeniyle alanları giderek daralmış ve sınırlı bir alanda kalmış türleri ve habitatları,
- p) Sulak alan: Tabii veya suni, devamlı veya geçici, durgun veya akıntılı, tatlı, acı veya tuzlu, denizlerin gelgit hareketlerinin çekilme devresinde altı metreyi geçmeyen derinlikleri kapsayan, başta su kuşları olmak üzere canlıların yaşama ortamı olarak önem taşıyan bütün sular ile bataklık, sazlık, turbiyerler ve bu alanların kıyı kenar çizgisinden itibaren kara tarafına doğru ekolojik etki altında kalan yerleri,
- r) Sınırlı kullanım bölgesi: Korunan alanın coğrafi durumu, topoğrafik özellikleri ve arazinin mevcut kullanım durumuna göre ekosistemleri muhafaza amacıyla ayrılan bölgeyi,
- s) Tabiatı koruma ağı: Koruma alanları ve korunan alanların birbirleri ile ekolojik etkileşiminin sonucu oluşan ağı,
- ş) Tabii değer: Sosyal yaşama konu olmamış jeolojik oluşumları,
- t) Tür: Ortak bir soydan gelen ve tabii şartlarda kendi aralarında çiftleşebilen veya dölleneyen, üreme kabiliyetine sahip, verimli döller verebilen ve morfolojik olarak benzer organizmalar grubunu,
- u) Tür ve habitat koruma eylem planı: Tür ve habitatların korunması için hazırlanarak onaylanan planı,
- ü) Uzun devreli gelişme planı: Korunan alanların kaynak değerlerinin korunması ile arazi kullanımı ve yönetimi için hazırlanarak onaylanan planları,
- v) Yabancı tür: Tabii yayılım alanlarından yeni ekosistemlere çeşitli etkiler neticesinde taşınan türleri,
- ifade eder.

İlkeler

MADDE 4- (1) Tabiat, biyolojik çeşitlilik ve peyzaj değerlerinin muhafazası ile sürdürülebilir kullanımının sağlanmasına ilişkin genel ilkeler şunlardır:

- a) Korunan alanlarda koruma ve kullanım kararlarının uzun devreli gelişme planları veya her tür ve ölçekteki planlar ile belirlenmesi esastır.
- b) Bir alana ulusal düzeyde birden fazla korunan alan statüsü verilmemesi esastır.
- c) Koruma alanlarına etkisi olabileceği Bakanlıkça belirlenen faaliyetler için ekolojik etki değerlendirmesi yapılması mecburidir.
- ç) Tabiat ve biyolojik çeşitliliğin yönetiminin karar alma sürecinde şeffaflık ile yeterli düzeyde katılım sağlanması esastır.
- d) Sektörel ve bölgesel ekonomik ve sosyal kalkınma plan, program ve faaliyetlerinde tabiat ve biyolojik çeşitliliğin korunması hususları göz önüne alınır.
- e) Korunan alanlarda gerekli görülen hallerde ekosistem iyileştirilmesi esastır.
- f) Tabii yaşama alanlarında; peyzajın, biyolojik çeşitliliğin ve ekosistemlerin korunması, devamlılıklarının sağlanması, iyileştirilmesi ve bu alanlardaki bitki ve hayvan türlerinin muhafazası esastır.
- g) Korunan alanlarda koruma altına alınan türlerin toplanması, taşınması, bulundurulması ve ülke dışına çıkarılmasında Bakanlıkça belirlenen esaslara uyulur.
- ğ) Korunan alanlarda yerinde koruma ve yönetimin sağlanması için gerektiğinde işbirliği ve yetki devri yapılabilir.
- h) Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler tabiatın ve biyolojik çeşitliliğin korunması için alınacak tedbirlere ve belirlenen esaslara uymakla yükümlüdür.

İlkelerin düzenlendiği kanunun 4. maddesi, “Tabiat, biyolojik çeşitlilik ve peyzaj değerlerinin muhafazası ile sürdürülebilir kullanımının sağlanmasına ilişkin, korunan alanlarda koruma ve kullanım kararlarının uzun devreli gelişme planları veya her tür ve ölçekteki planlar ile belirlenmesi esastır.” biçiminde başlıyor. İlk ilke, ilk söz önemlidir. Bu anlamda temel ilke olarak malum sürdürülebilir kalkınma ekseninde, doğa ve kültür varlıklarının nasıl piyasalaştırılacağına temel ilke olarak benimsenmesi tüm gerçekliği açığa çıkartıyor. Oysaki bu kanun gerçekten bir koruma niteliği taşıyorsa temel ilke olarak, 4. maddenin f bendi ile başlaması gerekirdi. Buna göre de, “Tabii yaşama alanlarında; peyzajın, biyolojik çeşitliliğin ve ekosistemlerin korunması, devamlılıklarının sağlanması, iyileştirilmesi ve bu alanlardaki bitki ve hayvan türlerinin muhafazası” temel ilke olmalıydı. Ama kanun yapıcı sözünü ve niyetini hiç gizlemeden, ilkelerin temel giriş cümlesini, korumayı lağvedecek biçimde düzenlemiştir.

Tabiatı koruma ağı

MADDE 5- (1) Bakanlık; canlı ve cansız tabii varlıkların ve tabii bitki ve hayvan türlerinin belli popülasyonlarının, yaşama alanlarının ve yaşama birliklerinin sürekli olarak güvenliğini sağlamak ve karşılıklı ekolojik etkileşimlerini iyileştirmek, korumak ve geliştirmek amacıyla tabiatı koruma ağı oluşturur.

(2) Tabiatı koruma ağına dahil edilecek alanlar ülke düzeyinde temsiliyet esasına göre ve korunan alanlar arasındaki tabii etkileşime ve geçişe imkân sağlayacak şekilde belirlenir.

(3) Tabiatı koruma ağı; korunan alanları, türlerin yaşama alanlarını, mutlak koruma bölgelerini, sınırlı kullanım bölgelerini ve ekolojik koridorları kapsar. Tabiatı koruma ağında koruma amacına uygun tedbirler alınır.

(4) Tabiatı koruma ağlarında ekolojik uygunluğun geliştirilmesi bakımından, yabani fauna ve flora ile bunların göçleri ve genetik etkileşimleri için büyük önem arz eden arazi özellikleri ve bunlar arasındaki ilişkiler dikkate alınır.

(5) Tabiatı koruma ağına dâhil edilen alanlar; koruma amaçlı sözleşmeler, tahsis, kamulaştırma ve takas yapılması, intifa hakkı veya irtifak hakkı tesis edilmesi ya da diğer tedbirler alınması suretiyle teminat altına alınır.

İKİNCİ BÖLÜM

Kurullar ve Bilim Heyeti

Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kurulu

MADDE 6- (1) Bu Kanun kapsamına giren konularda genel istişarenin sağlanmasını, tabiatın ve biyolojik çeşitliliğin korunmasını ve bilimsel esaslara göre yürütülmesini sağlamak amacıyla gerekli kararları almak üzere Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kurulu kurulmuştur.

(2) Kurul; Bakanlık Müsteşarının veya görevlendireceği Müsteşar Yardımcısının başkanlığında, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürü, Çevre Yönetimi Genel Müdürü, Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürü, Orman Genel Müdürü, Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanı, Devlet Su İşleri Genel Müdürü, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Koruma ve Kontrol Genel Müdürü, Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürü, Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürü, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürü, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden İşleri Genel Müdürü, Enerji İşleri Genel Müdürü, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürü veya bunların görevlendireceği yardımcılarını ile çevre ekolojisi ve biyolojik çeşitlilikle ilgili dört akademik temsilci, doğa koruma alanında faaliyet gösteren Bakanlıkça belirlenecek sivil toplum kuruluşlarından iki temsilci olmak üzere toplam yirmi kişiden oluşur.

(3) Kurul salt çoğunlukla toplanır. Kararlar toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğuyla alınır. Oylamada eşitlik halinde Kurul başkanının oyu yönünde karar alınmış sayılır.

(4) Kurul üyelerine, ayda dört toplantıyı geçmemek üzere katıldıkları her toplantı için uhdesinde kamu görevi bulunanlara (1.500), uhdesinde kamu görevi bulunmayanlara (2.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda huzur hakkı ödenir.

(5) Toplantı mahali dışından gelen Kurul üyelerine, ayrıca 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümleri uyarınca harcırah ödenir.

(6) Kurulun teşkili ile çalışma usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

Mahalli biyolojik çeşitlilik kurulları

MADDE 7- (1) Bu Kanun kapsamına giren konularda Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kuruluna gerekli mahalli çalışmaları yapmak ve uzun devreli gelişme planının hazırlanmasına ve uygulanmasına katkıda bulunmak üzere mahalli biyolojik çeşitlilik kurulları oluşturulur.

(2) Mahalli biyolojik çeşitlilik kurulları, valinin görevlendireceği vali yardımcısının başkanlığında, Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kurulunun üyesi kurumların ildeki en üst düzey temsilcisi ile ilgili Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu müdürü, alanın bulunduğu ilçenin kaymakamı, korunan alan şayet belediye sınırları içerisinde ise belediye başkanı veya yardımcısı ve korunan alanın bulunduğu yerdeki ziraat odası başkanı, varsa su ürünleri kooperatiflerinden veya 29/6/2004 tarihli ve 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu çerçevesinde kurulan su ürünleri birliklerinden bir, avcılık ve atıcılık derneklerinden bir, yerel üniversitenin biyoloji, orman ve ziraat bilim dallarından, aynı daldan olmamak şartıyla üç, yerel sivil toplum kuruluşlarından bir temsilcinin katılımı ile oluşur.

(3) Bu kurullar salt çoğunlukla toplanır ve kararlarını toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğuyla alır. Oylamada eşitlik halinde Kurul başkanının oyu yönünde karar alınmış sayılır.

(4) Kurul üyelerine, ayda dört toplantıyı geçmemek üzere katıldıkları her toplantı için uhdesinde kamu görevi bulunanlara (1.500), uhdesinde kamu görevi bulunmayanlara (2.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda **huzur** hakkı ödenir.

(5) Toplantı mahali dışından gelen kurul üyelerine, ayrıca Harcırah Kanunu hükümleri uyarınca **harcırah** ödenir.

(6) Mahalli biyolojik çeşitlilik kurullarının teşkili ile çalışma usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

Tabiatı Koruma Bilim Heyeti

MADDE 8- (1) Bakanlığın tabiatı koruma politikasını oluşturmak ve stratejik planlarında önerilen hedeflere ulaşmasına yardımcı olmak üzere, yapılacak bilimsel çalışmaları belirlemek, yönlendirmek ve izlemek amacıyla Bakanlığın koordinatörlüğünde, **danışma organı niteliğinde Tabiatı Koruma Bilim Heyeti kurulur.**

(2) Bilim Heyeti; orman, biyoloji, ekoloji, ziraat, veterinerlik, su ürünleri veya balıkçılık, hidroloji, peyzaj mimarlığı ve jeomorfoloji ile ilgili konularda en az doktora derecesine sahip biyolojik çeşitlilik uzman listesinden seçilen **altı üye ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu temsilcisi olmak üzere yedi kişiden oluşur.**

(3) Bilim Heyeti üyelerine ayda dört toplantıyı geçmemek üzere katıldıkları her toplantı için uhdesinde kamu görevi bulunanlara (1.500), uhdesinde kamu görevi bulunmayanlara (2.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda **huzur hakkı** ödenir.

(4) Toplantı mahali dışından gelen Bilim Heyeti üyelerine, ayrıca Harcırah Kanunu hükümleri uyarınca **harcırah** ödenir.

(5) Bilim Heyetinin teşkili ile çalışma usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

Tabiatın ve Biyolojik çeşitliliğin korunmasına ilişkin kararları alması için 16'sı bürokrattan oluşan 20 kişilik Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kurulu Kuruluyor. Kurulun bürokrat olmayan üyelerin dışında kalan 4 akademisyen ile 2 STK temsilcisi Bakanlık tarafından belirleneceğinden, siyasi iktidara bağlı bir kurul olacağı ortada. Mahalli biyolojik çeşitlilik kurulları da aynı şekilde idarenin kontrolü altında olacaktır. Bu kurullarda DSİ ve Maden İşleri Genel Md. temsilcilerinin yer alacak olması, korunacak değerlerin tabiat varlıkları değil yatırımcıların çıkarı olacağını gösteriyor.

Şu andaki tescilli doğal sitler ve tabiat varlıkları Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kurulu tarafından yeniden değerlendirilecek, ya bu kanundaki koruma statüsüne göre tescillenecek ya da mevcut statüleri kaldırılacaktır. Bunun anlamı pek çok doğal varlığın sitten çıkartılacağıdır. Örneğin İkizdere için yeni verilen doğal sit kararına ilişkin Çevre Bakanlığının tavrı göz önüne alındığında bu statüsünü koruma şansı görünmüyor. Tamamiyle siyasi iktidara bağımlı kurullar oluşturuluyor. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun adı "Kültür Varlıklarını Koruma Kanunu" olarak değiştiriliyor, Yani DOĞAL SİT'ten kurtulmak amaçlanıyor. Milli Parklar Kanunu yürürlükten kaldırılıyor.

6. madde ile Kanun kapsamına giren konularda genel istişarenin sağlanmasını, tabiatın ve biyolojik çeşitliliğin korunmasını ve bilimsel esaslara göre yürütülmesini sağlamak amacıyla gerekli kararları almak üzere Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kurulu kurulacağı belirtiliyor. Kurul alabildiğinde siyasi odakların etkisi altında. Öyle ki Bakanlık Müsteşarının veya görevlendireceği Müsteşar Yardımcısının başkanlığında iş yürütecek. Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürü, Çevre Yönetimi Genel Müdürü, Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürü, Orman Genel Müdürü, Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanı, Devlet Su İşleri Genel Müdürü, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Koruma ve Kontrol Genel Müdürü, Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürü, Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürü, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürü, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden İşleri Genel Müdürü, Enerji İşleri Genel Müdürü, Bayındırlık ve İskan

Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürü veya bunların görevlendireceği yardımcılarını yani 16 bürokratin yanısıra çevre ekolojisi ve biyolojik çeşitlilikle ilgili 4 akademik temsilci, doğa koruma alanında faaliyet gösteren Bakanlıkça belirlenecek sivil toplum kuruluşlarından 2 temsilci olmak üzere toplam 20 kişiden oluşur. Bakanlıkça belirlenecek sivil toplum kuruluşlarının Bakanlık güdümünde "resmi çevreci" dediğimiz taraftan olması kesin gibi.

İKİNCİ KISIM

Korunan Alanlar

BİRİNCİ BÖLÜM

Korunan Alan Statülerinin Belirlenmesi ve Planlanması

Korunan alan statüleri

MADDE 9- (1) Korunan alan statüleri şunlardır:

a) Gen koruma alanı: Gen kaynaklarının yerinde korunması amacıyla hedef türlerin genetik çeşitliliğini ve sürekliliğini sağlamak üzere belirlenen ve bu amaçla korunan ve yönetilen alanlardır.

b) Habitat ve tür koruma alanı: Belli bitki veya hayvan türleri ile nadir ve nesli tehlike altında olan türler ve bunların habitatlarının sürekliliğini sağlamak üzere koruma altına alınan ve yönetilen kara, kıyı, sucul veya deniz alanlarıdır.

c) **Milli park**: Bilimsel ve estetik bakımdan, milli veya milletlerarası düzeyde ender bulunan tabii değerlerden en az bir veya daha fazla ekosistemin tamamını kapsayacak büyüklükte olan özellikli kaynak değerlerinin korunduğu ve yönetildiği kara, kıyı, sucul ve deniz alanlarıdır.

ç) Özel çevre koruma bölgesi: Bu Kanunla belirlenen koruma statülerinin herhangi birinin özelliklerini taşımakla beraber, ulusal ve uluslararası önemi haiz olup aynı zamanda tarım, turizm, şehirleşme ve sanayi baskısı altında bozulma ve yok olma tehlikesi altındaki ekolojik açıdan hassas alanlardır.

d) Özel korunan alan: Biyolojik çeşitlilik açısından yüksek, ulusal, bölgesel veya uluslararası düzeyde ekolojik öneme sahip, öncelikli habitatların en iyi numunelerini ihtiva eden, düzenli olarak tehdit altındaki ve nesli tehlike altındaki, nadir, hassas, yoğunlaşan, dar yayılışlı ve endemik türlerin ulusal veya uluslararası düzeyde önemli bir popülasyonunu barındıran, insan ve tabiat arasındaki etkileşim neticesinde ekolojik değerler ile ulusal, bölgesel ve uluslararası biyolojik çeşitlilik değerleri ortaya çıkmış olan kara, kıyı, sucul ve deniz alanlarıdır.

e) Peyzaj koruma alanı: İnsan ve tabiat arasındaki etkileşimin sonucu olarak ortaya çıkan ve zaman içinde önemli estetik, ekolojik, görsel, rekreasyonel, kültürel değerler ile geleneksel hayat biçiminin devamlılığı açısından ayırt edici bir nitelik taşıyan ve bu sebeple korunması gereken kara, kıyı, sucul veya deniz alanlarıdır.

f) Sulak alan bölgesi: Sulak alan ekosistemlerinin korunması amacıyla ayrılan tatlı ve tuzlu su bataklıkları, sulak çayırlar, sazlıklar ve turbalıklar gibi habitatların oluşturduğu kara, kıyı, sucul ve deniz alanlarıdır.

g) Tabiat alanı: Flora ve fauna zenginliğine ve manzara bütünlüğüne sahip kara, kıyı, sucul ve deniz alanlarıdır.

ğ) Tabiat anıtı: Tabii olarak oluşan, nadir, estetik, sıra dışı veya benzersiz oluşumlar ile bitki türlerinin nadir veya temsili numunelerini ihtiva eden ve bilimsel değeri olan tabiat parçalarıdır.

h) Tabiatı koruma alanı: Nadir, sıra dışı, tehlikeye maruz ve kaybolmaya yüz tutmuş ve temsiliyet özelliği olan ekosistemler ile türlerin veya tabii olayların meydana getirdiği

seçkin örnekleri ihtiva eden, mutlak korunması gerekli olup sadece bilim, eğitim ve tabiatı izleme amacıyla koruma altına alınan ve yönetilen kara, kıyı, sucul ve deniz alanlarıdır.

1) Tabiat parkı: Bulunduğu bölgenin bitki ve hayvan varlığı ile mağaralar, mağara yerleşmeleri ve kraterler gibi tabiat özelliklerini temsil eden, türlerin tabii yaşama alanında veya tabii yaşama alanı dışında koruma tedbirlerinin uygulanabildiği, rekreasyonel kullanım hizmetleri ile halkın dinlenme ve eğlenmesine imkân sağlayan alanlardır.

i) Yaban hayatı geliştirme sahası: Av ve yaban hayvanlarının ve yaban hayatının korunduğu, geliştirildiği, av hayvanlarının yerleştirildiği, yaşama ortamını iyileştirici tedbirlerin alındığı ve gerektiğinde özel avlanma plânı çerçevesinde avlanmanın yapılabildiği sahalardır.

j) Yaban hayatı koruma sahası: Yaban hayatı değerlerine sahip, korunması gerekli yaşama ortamlarının bitki veya hayvan türleri ile birlikte mutlak olarak korunduğu ve devamlılığının sağlandığı kara, kıyı, sucul ve deniz alanlarıdır.

(2) Bir alanın korunan alan niteliğine sahip olup olmadığı Bakanlıkça incelenir. Korunan alan niteliği taşıdığına karar verilen alanlardan orman rejimine tabi olanlar sınırları belirlenerek Bakanlıkça, diğer alanlar ise Bakanlar Kurulu tarafından korunan alan olarak belirlenir.

(3) Uzun devreli gelişme planları da dâhil olmak üzere korunan alanlara ait her tür ve ölçekteki planlar Bakanlıkça yapılır, yaptırılır ve onaylanır. Bu alanlarda sit alanı bulunması halinde sadece sit alanlarıyla sınırlı kalmak kaydıyla ilgili Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun uygun görüşü alınır.

(4) Korunan alanların planlama çalışmalarında ilgili tarafların katılımı sağlanır ve görüşleri alınır.

(5) Çevre düzeni planlarında bu Kanunun amaç ve ilkelerini gerçekleştirmek üzere hazırlanan koruma amaçlı planlar esas alınır. Mevcut çevre düzeni planlarında ise gerekli değişiklikler yapılır.

Korunan alanların bölgelenmesi

MADDE 10- (1) Korunan alanlar, planlar ile mutlak koruma bölgesi, ekolojik etkilenme bölgesi ve sınırlı kullanım bölgesi olarak bölgelere ayrılabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Korunan Alanlarla İlgili Genel Düzenlemeler

Kamulaştırma ve takas

MADDE 11- (1) Korunan alan sınırları içinde kalan yerlerdeki gerçek ve tüzelkişilere ait taşınmazlar, gerekli görüldüğünde, ilgili mevzuata göre Bakanlıkça **kamulaştırılır**. Bu amaç için Bakanlık bütçesine gerekli ödenek konulur.

(2) Bu Kanun uyarınca onaylanan planlarla kesin kullanma yasağı getirilen korunan alanlarda bulunan gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetindeki taşınmazlar, malikinin başvurusu üzerine Hazineye, belediyelere ve il özel idarelerine ait taşınmazlarla tarafların rızası ile takas edilebilir.

Tahsis

MADDE 12- (1) Bu Kanun amaçları doğrultusunda kullanılmak üzere Hazinenin mülkiyetindeki taşınmazlar ile Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerler 25/2/1998 tarihli ve 4342 sayılı Mera Kanunu hükümlerine uygun olarak Bakanlığın talebi üzerine Maliye Bakanlığınca, orman sayılan alanlar ise Orman Genel Müdürlüğünce Bakanlığa tahsis edilebilir. Tahsis edilen bu alanların bu Kanun hükümlerine göre değerlendirilmesi ve işlem tesis edilmesi yetkisi Bakanlığa aittir.

Korunan alanların güvenliği ve alan kılavuzları

MADDE 13- (1) Bakanlık, korunan alanların kontrol ve korunmasını gerekli görülen hallerde, 10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun hükümlerine göre özel güvenlik görevlileri marifetiyle sağlar. 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu ile 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu hükümleri saklıdır.

(2) Bu Kanun kapsamına giren alanların kaynak değerlerinin korunarak kullanılması amacıyla uzun devreli gelişme planlarına uygun olarak yapılan ziyaretçi yönetim plânlarının etkin bir şekilde uygulanması ve korunan alanlara gelen ziyaretçilerin doğru bilgilendirilmesi bakımından ve korunan alan yönetiminden olumsuz etkilenen yöre insanının kayıplarının en aza indirilmesine imkân sağlanmak üzere, korunan alan sınırları dâhilinde veya bitişiğinde yaşayan, bu alanlardan ihtiyacın karşılanamaması halinde yakın çevrede yaşayan insanların alan kılavuzu olarak yetiştirilmeleri konusunda Bakanlık ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde gerekli çalışmaları yapar.

(3) Alan kılavuzu hizmeti verilen korunan alanlarda asgari oniki kişiden oluşan gruplar için acente veya organizatörler tarafından alan kılavuzu alınması zorunludur.

(4) Eğitime alınacak alan kılavuzu adaylarının seçimi, eğitimleri, eğitim sonunda başarılı olanların görevlendirilmeleri ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Yöre halkının hakları

MADDE 14- (1) Korunan alanlarda geleneksel olarak üretilen ürünlerin geliştirilmesine, üretilmesine, belgelendirilmesine, mahalinde pazarlanmasına ve satışına öncelik verilir. Bakanlık bu konuda gerekli tedbirleri alır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İzinler

Korunan alanlarda verilecek izinler, tesis edilecek intifa ve irtifak hakları

MADDE 15- (1) Korunan alanlarda, uzun devreli gelişme planına uygun olarak bu Kanuna göre verilecek her türlü izinde Bakanlık görevli ve yetkilidir. İzne ilişkin uygulamalar bu Kanun hükümlerine göre Bakanlıkça denetlenir. Bu alanlarda koruma ve yönetim amacına aykırı olmayan mevcut izin ve kullanımlar, uzun devreli gelişme planı yapımı sırasında dikkate alınır.

(2) Tabiatı koruma alanları, yaban hayatı koruma sahaları, gen koruma alanlarında ve korunan alanların mutlak koruma bölgelerinde hiçbir kullanıma izin verilemez, intifa ve irtifak hakkı tesis edilemez. Ancak, bu alanlarda ülke düzeyinde, üstün kamu yararı ve stratejik kullanımı gerektiren kullanma izni, intifa ve irtifak hakkı Bakanlar Kurulu kararı ile verilebilir.

(3) Birinci ve ikinci fıkralara göre verilebilecek izne dayanarak gerçek ve tüzel kişiler lehine tesis edilecek intifa veya irtifak hakkı süresi yirmidokuz yılı geçemez. Ancak, Bakanlığın uygun görmesi halinde bu süre kırkdokuz yıla kadar uzatılabilir. Hazinesinin özel mülkiyetindeki taşınmazlarla ilgili olarak Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınır. Bu madde, bugüne kadar yaşadıklarımıza göre, iktidarın elinde koz olarak kullanılır ve yandaşlara 49 yıl olarak uygulanır .

(4) İzin, intifa veya irtifak hakkı süresi sonunda, alanda yer alan yapılar ve tesisler eksiksiz ve bedelsiz olarak sağlam ve işler durumda Hazineye devredilir.

(5) Bu Kanun uyarınca verilen izinler, intifa veya irtifak hakları Bakanlığın izni olmaksızın üçüncü şahıslara devredilemez.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Türlerin ve Tabii Yaşama Alanlarının Korunması

BİRİNCİ BÖLÜM

Koruma ve Ekolojik Etki Değerlendirmesi

Türlerin ve tabii yaşama alanlarının korunması ve ekolojik etki değerlendirilmesi

MADDE 16- (1) Korunması gereken yabancı bitki ve hayvan türleri ile yaşama ortamlarını korumak, planlamak, yönetmek, geliştirmek ve izlemek için Bakanlıkça gerekli tedbirler alınır, gerektiğinde ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılır.

(2) Korunması gereken yabancı bitki ve hayvan türleri ile yaşama ortamları ile ilgili plan, proje ve faaliyetlerin muhtemel etkileri için ekolojik etki değerlendirilmesi yaptırılır. Bu tür ve habitatları tahrip eden faaliyetlere izin verilmez. Ancak, üstün kamu yararı bulunması halinde tahrip unsurlarını en aza indirecek tedbirlerin alınması şartıyla Bakanlıkça izin verilebilir. Bu durumda Bakanlık biyolojik çeşitlilik üzerindeki etkiyi telafi edici tedbirleri alır veya aldırır. Üstün kamu yararı, sınırları belli olmayan bir kavram. İstendiğinde kötü amaçla da kullanılabilir. Bazen, kamu yararı gözeteceğim derken, doğanın geri dönülemez tahribi de söz konusu olabilir.

Özel olarak korunan yabancı bitki ve hayvan türleri ve yaşama alanları

MADDE 17- (1) Nesli tehlike altında, nadir, dar yayılışlı, dar yayılışlı endemik, relik, tehdit altında, hassas ve gösterge türler tabii yaşama alanlarında özel olarak korunur. Bu türlerin yaşadığı alanların korunmasına öncelik verilir. Göçmen türlerin ülke sınırları içinde bulunan göç yolları, konaklama, geceleme, kışlama, tüy dökme, üreme ve kuluçkaya yatma yerleri her türlü tahribe karşı koruma altına alınır.

(2) Özel korunması gereken yabancı bitki ve hayvan türlerine ilişkin liste Bakanlıkça belirlenir.

(3) Korunan alanlarda endüstriyel kullanıma konu edilecek yabancı bitki ve hayvan türlerinin tabii ortamlarından toplanması, kullanılması ve elverişli bir konumda muhafaza edilmeleri için gerekli tedbirler Bakanlıkça alınır veya aldırılır.

İKİNCİ BÖLÜM

Yerinde Koruma, Yabancı ve Yeniden Yerleştirilen Türler ile Alan Dışında Koruma

Yabancı tür girişinin önlenmesi

MADDE 18- (1) Bakanlık, bitki ve hayvan türleri ile genetik kaynakların yerinde korunmaları için yabancı tür girişini önlemek amacıyla aşağıdaki tedbirleri alır veya aldırır.

a) Ağaçlandırma ve erozyon kontrolü çalışmalarının gayesine uygun olarak tabii türlere ve bu türlerin meyveli olanlarına öncelik verilir.

b) Korunan alanlar ile koruma alanlarında, yabancı ve yayılımcı türlerin girişinin engellenmesi için gerekli tedbirler alınır, bu türlerin yayılışları kontrol altına alınır veya bu türler yok edilir. Bunların dışında kalan alanlardaki yabancı ve yayılımcı türlerin alana girişine Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kurulunca karar verilir.

c) Bakanlıkça alınacak diğer tedbirler.

Yerleştirme

MADDE 19- (1) Tabii yaşama ortamında yok olan türler, tabii yaşama ortamına yeniden yerleştirilebilir.

(2) Yabani hayvan ve korunan bitki türlerinin habitatları dışında çoğaltılması, üretilmesi veya yerleştirilmesine Bakanlıkça karar verilir.

Alan dışında koruma

MADDE 20- (1) Yaşama alanı dışında koruma; hayvan türlerinin hayvanat bahçeleri, kurtarma ve rehabilitasyon merkezleri ile akvaryumlarda; bitki türlerinin botanik bahçeleri, tabiat parkları, arboretum, herbaryum, tabiat müzeleri ve benzeri yerlerde kontrol altında büyütülmesi, çoğaltılması ve gen bankalarında saklanması yoluyla gerçekleştirilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ortak Hükümler

Tür ve habitat koruma eylem planı

MADDE 21- (1) Tür ve habitat koruma eylem planları ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte Bakanlıkça hazırlanır veya hazırlattırılır. Tür ve habitat koruma eylem planları Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kurulunun görüşü alınmak suretiyle Bakanlıkça onaylanır. Eylem planlarında yer alan faaliyetler ilgili kurumlarca yerine getirilir. Uygulama Bakanlıkça takip edilir.

(2) Tür ve habitat koruma eylem planlarının hazırlanması ve uygulanmasına ilişkin esas ve usuller Bakanlıkça belirlenir.

Ekosistem iyileştirilmesi

MADDE 22- (1) Tahrip olan ve bozulmuş ekosistemlerin iyileştirilmesi için gerekli tedbirler ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte Bakanlıkça alınır.

(2) Ekosistemde, ekolojik etki değerlendirme raporunda verilen taahhütlere uymayanların faaliyeti Bakanlıkça durdurulur.

(3) Tabii durumuna uygun hale getirilemeyen alanlar buna en yakın bir yaşama alanına dönüştürülür.

Araştırma izinleri

MADDE 23- (1) Biyolojik çeşitlilikle alakalı gözlem, araştırma ve izlemeye yönelik faaliyetler Bakanlığın iznine tabidir. Bu bilimsel araştırmalar gerekli görülmesi halinde Bakanlık tarafından desteklenir.

Hayvan türleri hakkında yasak fiiller ve kullanılması yasak araçlar

MADDE 24- (1) Bakanlıkça belirlenen özel olarak korunan yabani hayvan türleri veya parçaları ile göçmen türler üzerinde izinsiz olarak aşağıdaki fiiller yapılamaz:

a) Yakalanması, yaralanması, öldürülmesi, ölümlerinin satın alınması, satılması veya öldürüldükleri mıntıka dışına çıkarılması; tabii ortamından uzaklaştırılması, yaşam döngülerinin kesintiye uğratılması, yuvalama, üreme, dinlenme veya beslenme alanlarının tahrip edilmesi.

b) Gebelik, üreme, yavru bakımı, tüy değiştirme, kışlama ve göç dönemlerinde avlanması ve kasten rahatsız edilmesi.

c) Terk edilmiş olsa dahi bu türlerin kasten yumurta veya yavrularının toplanması, yuvalarının tahribi veya götürülmesi.

ç) Üreme, göç ve kışlama dönemlerinde biyolojik döngülerini engelleyecek faaliyetlerin yapılması.

d) Ölü olsa dahi bilerek sahiplenilmesi, alıkonulması ve işlenmesi.

e) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce mevzuata uygun olarak elde edilenler hariç olmak üzere, bulundurulması, satılması, satın alınması, satışa sunulması veya talep edilmesi, satış için saklanması veya taşınması.

f) Her ne suretle olursa olsun yakalanması, gösteri amaçlı kullanılması ve sergilenmesi.

(2) Herhangi bir hayvan türünün yok olmasına veya ciddi tahribine sebep olabilecek tüm öldürme araçları hiçbir surette kullanılamaz.

(3) Birinci fıkrada sayılan yasaklar, mevzuata uygun olarak öldürülmüş, yakalanmış veya elde edilmiş olanlar hariç, bütün yabancı kuş türleri için geçerlidir.

(4) Bakanlıkça verilecek bilimsel izinler ile tür ve habitat koruma eylem planlarına uygun faaliyet izinleri yukarıda sayılan yasakların kapsamı dışındadır.

Bitki türleri ile ilgili yasak fiiller

MADDE 25- (1) Bakanlıkça belirlenen özel olarak koruma altındaki yabancı bitki türlerinin veya parçalarının üzerinde izinsiz olarak aşağıdaki fiiller yapılamaz:

a) Kasten kesilmesi, toplanması, köklerinin açığa çıkarılması, sökülmesi, kazılması, zarar verilmesi, tahribi, kısımlarının ve morfolojik yapılarının bozulması.

b) Yaşama alanlarının tahrip edilmesi.

c) Sahiplenilmesi, bulundurulması ve işlenmesi.

ç) Satılması, satın alınması, satış için saklanması veya taşınması.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Veri Toplama, İzleme, Destekler, Mali Hükümler ve Yaptırımlar

BİRİNCİ BÖLÜM

Veri Toplama ve İzleme

Veri toplama ve izleme

MADDE 26- (1) Biyolojik çeşitlilikle ilgili her türlü veri envanteri Bakanlıkça oluşturulur. Toplanan veriler ülke düzeyinde bir biyolojik çeşitlilik izleme ve değerlendirme sistemi veri tabanında depolanır, ihtiyaç durumuna göre raporlanır.

(2) Bakanlık, biyolojik çeşitlilik unsurlarının izlenmesini yapar veya yaptırır.

İKİNCİ BÖLÜM

Destekler ve Mali Hükümler

Destekler

MADDE 27- (1) Bakanlık, tabiat ve biyolojik çeşitliliğin korunması, **sürdürülebilir kullanımı** ile ekosistemlerin iyileştirilmesine yönelik projelerin, bilimsel ve teknik eğitim programlarının uygulanmasını ve geliştirilmesini öngören faaliyetler ile yatırımları teşvik etmek üzere kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzelkişiler ile işbirliği yapar. Ayrıca, bu faaliyetlere yönelik karşılıklı veya karşılıksız destek sağlayabilir. Sağlanacak desteğin kapsamı, şartları, miktarı ve benzeri hususlara ilişkin usul ve esaslar Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından belirlenir.

Gelirler

MADDE 28- (1) Biyolojik çeşitlilik koruma gelir kaynakları şunlardır:

a) Bu Kanun kapsamında Bakanlıkça izin verilen alanlarda, her türlü faydalanma, işletme, giriş ücretleri, kira, kullanım izni bedelleri, alan kılavuzluğu hizmetleri, intifa ve irtifak haklarından doğan gelirler, her türlü yayın gelirleri ve benzeri gelirler.

b) Kamu kurum ve kuruluşları hariç olmak üzere korunan alanlardaki izin haklarına dayanılarak yapılacak her türlü tesislerden proje bedeli tutarının %3'ü oranında tahsil olunacak bedeller.

c) Bu Kanun kapsamındaki hususlara ilişkin telif, patent, belge, lisans ve marka tescilinden sağlanan gelirler.

(2) Bu Kanun kapsamında elde edilen gelirlerden Bakanlık döner sermaye faaliyeti ile ilgili olanlar Bakanlık bünyesindeki döner sermaye işletmelerinin bütçelerine gelir olarak kaydedilir ve bu gelirler öncelikli olarak bu Kanun kapsamındaki faaliyetlerin yürütülmesinde kullanılır. Diğer gelirler genel bütçeye gelir kaydedilir.

(3) Bu Kanun kapsamında yapılacak faaliyetlerin gerektirdiği giderler Bakanlık bütçesi veya Bakanlık döner sermaye bütçesinden yapılır.

Fayda paylaşımı

MADDE 29- (1) Bu Kanun kapsamında öngörülen faaliyetlerin yerine getirilmesi ile korumadan kaynaklanan zararların karşılanması için, köylere hizmet götürme birliklerine veya köylerde köy tüzelkişiliklerine kaynak aktarılır. Bu meblağın kullanılmasında koruma faaliyetlerinden kaynaklanan zararların karşılanmasına öncelik verilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İdari Yaptırımlar

İdari yaptırımlar

MADDE 30- (1) Uzun devreli gelişme planlarına veya tür ve habitat koruma ve eylem planlarına aykırı hareket edenler ile tabiatın ve biyolojik çeşitliliğin tahribine sebep olan gerçek kişiler hakkında fiilin ağırlığına göre bin Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idari para cezası uygulanır. Uzun devreli gelişme planına aykırı hareketin tür ve habitat tahribine yol açması halinde bu ceza beş katı olarak uygulanır. Bu türlerin nesli tehdit veya tehlike altında olması halinde cezanın üst sınırı uygulanır.

(2) Bu Kanunda belirtilen izne bağlı faaliyetleri izinsiz yapan gerçek kişiler bin Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır.

(3) Türlerin yakalanmasında Bakanlıkça yasaklanan alet ve usullerin kullanılması halinde beşyüz Türk Lirasından binbeşyüz Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir.

(4) Bu maddenin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarındaki fiillerin tüzelkişiler tarafından gerçekleştirilmesi halinde idari para cezası on katı olarak uygulanır.

(5) Bu maddenin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarındaki fiillerin korunan alanlar dışındaki yerlerde işlenmesi halinde, öngörülen cezalar yarısı oranında uygulanır.

(6) Bu Kanun kapsamına giren korunan alanların mutlak koruma bölgelerinin tahribine, yok olmasına veya her ne suretle olursa olsun zarara uğratılmasına sebep olanlara onbin Türk Lirasından ellibin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir. Bu ceza habitat kaybı söz konusu olduğunda üst sınırdan tatbik edilir.

(7) Bu Kanunun 18 inci ve 19 uncu maddelerine aykırı hareket edenlere ikiyüzelli Türk Lirasından onbirbinbeşyüz Türk Lirasına kadar idari para cezası uygulanır.

(8) Bu Kanun uyarınca Bakanlıkça verilen izinler, izin amacı dışında faaliyette bulunulması halinde iptal edilir ve izne konu malzeme, ekipman ve tesisin mülkiyeti mülki amir tarafından kamuya geçirilir.

(9) Bu Kanunun 13 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı hareket eden acente veya organizatörlere o yıla ait alan kılavuzu ücretinin iki katı tutarında idari para cezası uygulanır.

(10) Bu Kanun kapsamına giren korunan alanlarda ve koruma altına alınan tür habitatlarında izinsiz hayvan otlatılması halinde, küçükbaş hayvanların her biri için on Türk Lirası, büyükbaş hayvanların her biri için yirmi Türk Lirası para cezası verilir.

(11) Bu Kanunda öngörülen idari yaptırım kararları, Bakanlık merkez teşkilatında genel müdürler, taşra teşkilatında il çevre ve orman müdürleri veya bunların yetki verdiği personel tarafından verilir.

ALTINCI KISIM

Çeşitli Hükümler

Tazmin yükümlülüğü

MADDE 31- (1) Koruma alanlarında ve korunan alanlarda tabiatı ve biyolojik çeşitliliği tahrip edenler bu tahribatı gidermek zorundadır. Tahribat sebebiyle doğan zarar ayrıca ilgisinden tahsil edilir.

Turizm bölgesi, turizm alanı ve turizm merkezi

MADDE 32- (1) Bu Kanun kapsamına giren alanlarda 12/3/1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununa göre kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi ve turizm merkezi olarak ilan edilecek yerler için Bakanlığın uygun görüşü alınır. **Bu alanların korunan alanlarla çakışması durumunda, Kültür ve Turizm Bakanlığınca bu Kanun hükümleri uygulanır.**

Uygulanmayacak hükümler

MADDE 33- (1) Korunan alanlara ilişkin plan ve projelerde diğer kanunların plan onama yetkisini düzenleyen hükümleri uygulanmaz.

(2) Özel çevre koruma bölgelerinde, bu Kanunun 19/10/1989 tarihli ve 383 sayılı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnameye aykırı hükümleri uygulanmaz.

İşletme yetkisinin devri

MADDE 34- (1) Tür ve habitatların korunması için gerektiğinde işletme yetkisi, talepte bulunmaları halinde il özel idarelerine, belediyelere, bu Kanunun amacına uygun faaliyetleri yürütmek üzere kurulan vakıf veya derneklere Bakan onayı ile devredilebilir.

Yönetmelik

MADDE 35- (1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikler bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren üç yıl içerisinde Bakanlık tarafından hazırlanarak yürürlüğe konulur.

Değiştirilen hükümler

MADDE 36- (1) 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı **Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun adı “Kültür Varlıklarını Koruma Kanunu” olarak değiştirilmiştir. Böylece, Kültür ile Tabiat birbirlerinden ayrılmış oluyor.**

(2) 2863 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “peri bacaları” ibaresinden sonra gelmek üzere “, tarihi mağaralar, kaya sığınakları” ibaresi eklenmiş, 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (3) ve (7) numaralı alt bentleri ile 7 nci maddenin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(3) “Sit”; tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş veya önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği alanlardır.”

“(7) “Ören yeri”; tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli uygarlıkların ürünü olup, topoğrafik olarak tanımlanabilecek derecede yeterince belirgin ve mütecanis özelliklere

sahip, aynı zamanda tarihsel, arkeolojik, sanatsal, bilimsel, sosyal veya teknik bakımlardan dikkate değer, kısmen inşa edilmiş insan emeği kültür varlıklarına sahip alandır.”

“Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının ve sit alanlarının tespiti Kültür ve Turizm Bakanlığınca yapılır.”

(3) 1/7/2003 tarihli ve 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanununun 1 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu ile koruma altına alınmış olan hayvan türleri hakkında Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu hükümleri uygulanır.”

(4) 4915 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (32) numaralı bendinde yer alan “Yaban hayatı koruma ve geliştirme sahaları” ibaresi “Yaban hayatı geliştirme sahaları” olarak; İkinci Kısım başlığında yer alan “Yaban Hayatı Koruma ve Geliştirme Sahaları, Üretim İstasyonları” ibaresi “Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları ve Üretim İstasyonları” olarak; İkinci Kısım Birinci Bölüm başlığında yer alan “Yaban Hayatı Koruma ve Geliştirme Sahaları ve Üretim İstasyonları” ibaresi “Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları ve Üretim İstasyonları” olarak; 4 üncü maddesinde yer alan “koruma ve geliştirme” ibareleri “geliştirme” olarak; 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “koruma ve geliştirme sahaları kurulması” ibaresi “geliştirme sahaları kurulması” olarak; 21 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “yaban hayatı koruma ve geliştirme sahaları ile üretim istasyonları” ibaresi “yaban hayatı geliştirme sahaları ile üretim istasyonları” olarak; dördüncü fıkrasında yer alan “yaban hayatı koruma ve geliştirme sahalarına” ibaresi “yaban hayatı geliştirme sahalarına” şeklinde değiştirilmiştir.

(5) 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu,” ibaresi eklenmiştir.

(6) 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanununun 7 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Özel çevre koruma bölgeleri, milli parklar, yaban hayatı koruma ve geliştirme sahaları” ibaresi “Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu uyarınca belirlenen korunan alanlar” şeklinde değiştirilmiştir.

(7) 1/5/2003 tarihli ve 4856 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “Çevrenin korunması, kirliliğin önlenmesi ve iyileştirilmesi için” ibaresi “Çevrenin korunması, kirliliğin önlenmesi ve iyileştirilmesi ile tabii değerlerin, biyolojik çeşitliliğin korunması ve koruma kullanma dengesi gözetilerek sürdürülebilirliğine ilişkin” olarak değiştirilmiş; (e) bendinde yer alan “her türlü analizi, ölçüm ve kontrolleri gerçekleştirmek,” ibaresinden sonra gelmek üzere “ile tabii değerlerin, biyolojik çeşitliliğin korunması ile koruma kullanma dengesi gözetilerek sürdürülebilirliğine ilişkin her türlü inceleme ve araştırmayı yapmak, yaptırmak,” ibaresi; (y) bendinde yer alan “yurt içinde ve dışında gerekli personeli yetiştirmek,” ibaresinden sonra gelmek üzere “alan kılavuzluğu eğitimi dahil” ibaresi ile aynı maddeye aşağıdaki bentler eklenmiş ve (v) bendinde yer alan “orman içi mesire yerleri” ibaresi “mesire yeri” ibaresi olarak değiştirilmiştir.

“z) Ülkemizin kara, kıyı, sucul ve deniz alanlarında sahip olduğu tabii değerlerin, biyolojik çeşitliliğin, peyzajın korunması ile koruma kullanma dengesi gözetilerek sürdürülebilirliğine ilişkin kullanma dahil bütün tedbirleri almak veya aldırarak.”

aa) Uzun devreli gelişme planları da dâhil olmak üzere korunan alanlara ait her tür ve ölçekteki planları yapmak, yaptırmak ve onaylamak.

bb) Tabii değerlerin, biyolojik çeşitliliğin korunması ile koruma kullanma dengesi gözetilerek sürdürülebilirliğine ilişkin gerekli denetimleri yapmak.

cc) Tabii değerlerin, biyolojik çeşitliliğin korunması ile koruma kullanma dengesi gözetilerek sürdürülebilirliğine ilişkin iş ve işlemlerde gerektiğinde koordinasyonu yapmak.

dd) Biyolojik çeşitlilikle ilgili her türlü veri envanterini oluşturmak ve veri tabanında depolamak.

ee) Biyolojik çeşitlilikle ilgili her türlü izleme faaliyetini yürütmek.”

(8) 4856 sayılı Kanununun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “Millî parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları” ibaresinden sonra gelmek üzere “, gen koruma alanları, habitat ve tür koruma alanları, özel korunan alan, peyzaj koruma alanı, sulak alan, tabiat alanı, yaban hayatı geliştirme sahası, yaban hayatı koruma sahası” ibaresi; (c) bendinin başına “Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu kapsamında kalan korunan alanlar,” ibaresi; (e) bendinde yer alan “koruma ve kullanma esaslarını” ibaresinden sonra gelmek üzere “Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu ve” ibaresi; (f) bendinin başına “Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu ve” ibaresi; (i) bendinin başına “Tabiatın, biyolojik çeşitliliğin ve” ibaresi ile aynı maddeye aşağıdaki bentler eklenmiştir.

“k) Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanununda sayılan korunan alanlara ait uzun devreli gelişme planları da dâhil olmak üzere her tür ve ölçekteki planları yapmak, yaptırmak ve onaylamak.

l) Tabii değerlerin ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına ilişkin gerekli denetimleri yapmak.

m) Biyolojik çeşitlilikle ilgili her türlü veri envanterini oluşturmak ve veri tabanında depolamak.”

(9) 17/2/2000 tarihli ve 4533 sayılı Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kanununun 1 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu hükümleri uygulanır.”

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 37- (1) 9/8/1983 tarihli ve 2873 sayılı **Milli Parklar Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır. Çok sakıncalı bir değişiklik**

(2) 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda yer alan “ve **tabiat**” ibareleri ile “ve **Tabiat**” ibareleri; aynı Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendi; 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “**Korunması gerekli tabiat varlıkları ile**” ibaresi ve dördüncü fıkrası; 21 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ve **doğal sit alanı**” ibaresi; 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin ikinci paragrafında yer alan “hayvan ve bitki fosilleri,” ile “**çakmak taşları (sleks), volkan camları (obsidyen),**” ibareleri yürürlükten kaldırılmıştır. **Bu değişiklikler, bu tür varlıkların yağmalanmasının önünü açacaktır.**

(3) 16/4/2003 tarihli ve 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda yer alan “ve **tabiat**” ibareleri ile “ve **Tabiat**” ibareleri yürürlükten kaldırılmıştır.

(4) 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a), (c), (f) ve (g) bentleri ile 20 nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendinde yer alan “(a) bendinde belirtilen hususlara aykırı olarak biyolojik çeşitliliği tahrip edenlere, (d) bendi uyarınca ilan edilen Özel Çevre Koruma Bölgeleri için tespit edilen koruma ve kullanma esaslarına aykırı davrananlara ve” ile “davrananlar ile (f) bendinde belirlenen esaslara ve yasaklamalara aykırı” ibareleri yürürlükten kaldırılmıştır.

(5) Diğer mevzuatta; **doğal sit ve tabiat varlıkları** ile ilgili olarak 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa yapılan atıflar bu Kanuna, Kültür ve Turizm Bakanlığına, **Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Yüksek Kurulu ve Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurullarına yapılan atıflar Çevre ve Orman Bakanlığına yapılmış sayılır. Bu uygulama ile, Çevre Orman Bakanlığı, her tür tabiat ve kültür varlığının**

denetimini eline geçirmiş oluyor. Örneğin, Alliano gibi bir Kültür varlığı hakkında Çevre Orman Bakanlığı karar verecek. Bu çok sakıncalıdır. Çünkü, Çevre Orman Bakanlığı 'na bağlı DSİ, yatırımcı bir kuruluş olarak, yatırımı korumanın önüne geçirebilecektir.

(6) Diğer mevzuatta 9/8/1983 tarihli ve 2873 sayılı Milli Parklar Kanununa yapılan atıflar bu Kanuna yapılmış sayılır.

Mevcut statüler

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten önce tabiatı koruma alanı, milli park, tabiat anıtı, tabiat parkı, özel çevre koruma bölgesi ve yaban hayatı koruma ve geliştirme sahası statüsünde olan alanlar ile mesire yerleri bu **Kanun hükümlerine uygun statü verilinceye kadar mevcut statülerini korurlar.**

(2) 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ve ilgili diğer mevzuat kapsamında doğal veya tabii sit olarak tescil ve ilan edilmiş alanlardan; 9 uncu maddede belirlenen koruma alanlarında ve 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu kapsamına giren orman ve orman rejimine tabi olan sınırlar içerisinde kalan alanlarda yer alanların, doğal veya tabii sit statüleri ile bunların 2863 sayılı Kanuna göre belirlenen korunma alanlarının statüleri, geçici 2 nci madde hükmüne göre sona erer. UNESCO Kültürel Miras Listesinde yer alan sitlerin idaresi Kültür ve Turizm Bakanlığına aittir.

Tescilli yapılmış doğal sit veya tabiat varlıklarının değerlendirilmesi

GEÇİCİ MADDE 2 - (1) 2863 sayılı Kanun ve ilgili diğer mevzuat kapsamında doğal veya tabii sit olarak tescil ve ilan edilmiş alanlardan sulak alanlar; özel çevre koruma bölgeleri, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, yaban hayatı koruma ve yaban hayatı geliştirme sahalarında ve 6831 sayılı Kanun kapsamına giren orman ve orman rejimine tabi olan sınırlar içerisinde kalan alanlar dışında kalan alanlardaki **2863 sayılı Kanun kapsamında tescilli yapılmış doğal sit ve tabiat varlıkları Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kurulu tarafından değerlendirilir ve bu Kanunda düzenlenen koruma statüsü özelliklerini taşıyanlara uygun koruma statüsü verilir, özellikleri taşımayanların ise mevcut statüleri sona erer.** Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kurulu çalışmalarına yardımcı olmak üzere Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdür Yardımcısının başkanlığında Bakanlık ve Kültür ve Turizm Bakanlığının eşit sayıda temsilcisinin katılımı ile çalışma grubu oluşturulur.

(2) **Değerlendirme işlemi tamamlanıncaya kadar,** 2863 sayılı Kanun ile ilgili diğer mevzuat hükümleri uyarınca Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları ve Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunca bu Kanunun yayımlandığı tarihe kadar belirlenmiş olan **koruma, kullanma ve ilke kararları geçerlidir.**

(3) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Bu maddeler, her tür yetkiyi iktidar tarafından belirlenmiş, iktidarın emrindeki kurullara veriyor. Böylece, iktidarın istediği kararların çıkarılması hedefleniyor. Oysa doğa ve kültürel varlıklar, iktidarların isteğine göre ele alınamaz.

Devir işlemleri

GEÇİCİ MADDE 3- (1) 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ve ilgili diğer mevzuat kapsamında doğal veya tabii sit olarak tescil ve ilan edilmiş olan alanlar ve tabiat varlıklarına ilişkin koruma kurulu kararları ile her türlü doküman bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl içinde Bakanlığa devredilir.

(2) Devir işlemleri ile ilgili usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Özel olarak koruma altındaki yabancı bitki türleri

GEÇİCİ MADDE 4- (1) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıl içinde 25 inci maddede belirtilen özel olarak koruma altındaki yabancı bitki türlerini bulunduranlar Bakanlığa bilgi vererek belge almak kaydıyla bu türleri bulundurmaya devam edebilirler.

Belirtilen süre içerisinde bildirimde bulunmayanlar hakkında 30 uncu maddenin ikinci fıkrası uyarınca idari para cezası uygulanır.

Yürürlük

MADDE 38- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 39- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

GENEL GEREKÇE

Avrupa Birliği (AB), Türkiye'nin birliğe katılma süreci içinde Çevre Faslı'nı açmış bulunmaktadır. Bu çerçevede Türkiye'nin AB'ye üye olarak katılabilmesi için tabiatın ve biyolojik çeşitliliğin korunması gibi yerine getirmesi gereken bazı taahhütleri bulunmaktadır. Bu taahhütlerden bazıları; Kuş Direktifine uyum, Habitat Direktifine uyum, Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi ile Uluslararası Ramsar Sözleşmesi hükümlerinin yerine getirilmesi ve iç mevzuatın AB mevzuatı ile uyumlaştırılmasıdır. Bahse konu Direktiflerin içeriğindeki uygulamalar, meri mevzuatın hükümleri içinde genel olarak yer bulmakla birlikte; asıl koruma tedbirleri Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler aracılığıyla sağlanmaktadır. Ulusal mevzuatımız, özellikle habitatlar ve türler ile ilgili envanter oluşturulması; habitat ve türlerin izlenmesi için bir sistem kurulması; habitat tipleri ile bu habitat tipleri için özel önemi olan hayvan ve bitki türlerinin tanımlanması ve sınıflandırılması; flora ve fauna ile yaşama ortamlarının fiziki planlarda dikkate alınması; korunan alanlar ağının oluşturulması; yönetim planlarının tanımlanması açılarından yetersizdir. Söz konusu eksikliklerin giderilmesi için bu Tasarı hazırlanmıştır.

AB Çevre Faslı kapanış kriterlerinden birini doğa koruma başlığı oluşturmakta olup; ülkemiz, Ulusal Programda, Strateji ve Müzakere Pozisyon Belgelerinde kanun çıkarma taahhüdünde bulunmuştur. AB Komisyonu tarafından doğa koruma müzakere sektöründe ülkemizden beklenen öncelikli husus mevzuat uyumlaştırma ve birincil ve ikincil mevzuatın yürürlüğe konulmasıdır.

Tabiatı koruma mevzuatı konusunda yapılan boşluk analizi çalışmaları tabiat ve biyolojik çeşitliliğin tematik unsurlarını içeren türler, habitatlar, gen kaynaklarının korunması konusunda çerçeve bir kanunun çıkarılması ihtiyacını ortaya koymuştur.

Bu çerçevede hazırlanan Tasarıda; tabiatteki bütün varlıkların, ekosistemlerin bütüncül korunması için önemli olduğu ve bütün canlıların tabii ortamlarında yaşama hakkına sahip olduğu kabul edilerek, bu varlıkların korunarak devamlılıklarının sağlanması ile ilgili düzenlemelere yer verilmiştir.

Taraf olduğumuz birçok uluslararası sözleşmeden kaynaklanan taahhütlerin yerine getirilmesinin yanı sıra, AB katılım sürecinde AB müktesebatına uyum sağlanması bakımından; karasal, sucul ve deniz ekosistemleri ile yabani hayvan ve bitki türleri ile bunların yaşama ortamlarının ve türler içindeki genetik çeşitliliğin korunması, devamlılığını sağlayıcı idari, teknik ve hukuki düzenlemelerle tedbirlerin alınması bakımından biyolojik çeşitliliğin ve tabii kaynakların korunması konusunda, güncel ve ülkemiz şartlarına uygun bir düzenlemenin yapılması gerekmektedir.

AB Habitat ve Kuş Direktiflerinden kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmesi bakımından; mevcut düzenlemelerle kanuni güvence altına alınan korunan alanların dışında kalan ekosistemlerin, habitatların ve biyotopların kanuni olarak güvence altına alınması bugün için önemli bir ihtiyaçtır. Tasarının temel maksatlarından biri türlerin ve bunların yaşama alanlarının korunmasını düzenlemektedir. Korunan bitki ve hayvan türleri ile yaşama

alanlarının belirlenmesi ve muhafazası, yabancı hayvan ve bitki türlerinin bir plan dahilinde korunması ve bu alanların yönetilmesinin hukuki dayanağını oluşturmak gerekmektedir.

Tabii kaynakların korunması konusunda yürürlükte bulunan kanunlarda tanımlanan genel koruma yaklaşımları ve tanımlanan koruma statüleri; belirli alan ve tür tanımlamaları ile sınırlandırılmış olup, diğer alanlar tanımlama dışında bırakılmıştır. Ülke olarak korunması uluslararası sözleşmelerle taahhüt altına alınan türlerin yaşama ortamı olan denizel alanlara koruma statüsü verilmesi hiçbir kanun ile düzenlenmemiştir. Peyzaj Koruma Alanlarının belirlenmesi ve statü verilmesinde de aynı durum söz konusudur. Bu Tasarı bu alandaki boşluğu dolduracaktır.

Mevcut kanunlarda, korunan alanların belirlenmesi kriterleri ile statü tanımlarının net ve yeterince anlaşılır olmaması uygulamada sorunlar yaratmaktadır. Benzer özelliklere ve kaynak değerlerine sahip alanlar farklı statülerle koruma altına alındığında statü çakışmaları vuku bulduğundan, korunan alanların yönetiminde standart model ve usuller geliştirilememiştir. Bu Tasarıda; korunan alan belirleme kriterleri ile statü tanımlarının net ve anlaşılır olmasının yanı sıra, statüler arasında belirgin farklılıklar oluşturularak, statülerin belirlenmesi, planlanması ve yönetimi süreçlerinde yaşanan farklı yorum ve tereddütler ortadan kaldırılmaktadır. Aynı zamanda Tasarıda, koruma alanına yalnız bir statü verilmesi esası getirilmiş olup, alan yönetiminde farklı birimlerin sorumluluk sahalarına müdahale durumu da ortadan kaldırılmıştır.

Tabiatın ve biyolojik çeşitliliğin korunması, kullanılması ve bilimsel esaslara göre yönetiminin sağlanması, biyolojik kaynakların kullanımındaki düzensizliklerin disiplin altına alınmasını sağlamak üzere ilke kararlarının alınması ve alınan kararların uygulamadan sorumlu birimlerce yerine getirilmesi çalışması ilgili otoriteler arasındaki koordinasyonun kurumsallaşmasıyla mümkündür. Bu maksatla Tasarıda ilgili kurum temsilcileri, bilimsel otorite temsilcileri ve sivil toplum örgütlerinin görev alacağı Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kurulu teşkil edilmektedir.

Yönetim planları hazırlanmadan ve onaylanmadan korunan alanlarda uygulama yapılması mümkün olmamaktadır. Korunan alanların koruma amaçlarına uygun olarak yönetiminin sağlanması bakımından ihtiyaç duyulan yönetim planlarının hazırlanması uzun zaman almaktadır. Korunan alanların koruma gayesine uygun olarak yönetiminin sağlanması için gerekli görülen yönetim planlarının kısa sürede hazırlanması ile onaylı yönetim planı bulunan korunan alan planlarının uygulanabilmesi bakımından mahalli düzeyde bir destek birimine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu amaçla Tasarıda Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kuruluna alt yapıyı oluşturmak ve çalışmaların yöre halkıyla birlikte yürütülmesini sağlamak bakımından mahalli biyolojik çeşitlilik kurulları oluşturulmaktadır.

Tabiatı koruma konusunda ihtiyaç duyulan bilimsel ve teknik tavsiyelerde bulunmak, bilimsel veri toplama, değerlendirme ve izleme çalışmalarını yönlendirmek, uluslararası sözleşmeler ve AB taahhütlerimizin gerçekleştirilmesinde yardımcı olmak üzere, aynı zamanda plan ve projelerin biyolojik çeşitliliğe olabilecek etkilerinin bilimsel açıdan değerlendirilmesinde Çevre ve Orman Bakanlığına yönlendirici bilimsel destek sağlamak üzere Tabiatı Koruma Bilim Heyeti kurulmaktadır.

Yaşama alanları ve korunan alanlar ile korunan türlere ait habitatlar arasında bir bağın oluşturulması zorunludur. Bugüne kadarki uygulamalarda, korunan alanlar belirlenirken diğer korunan alanlarla bağlantı sağlayarak, yaşayan türler arası tabii etkileşime ve geçişe imkân sağlayan tabii bir ağ oluşturulmamıştır. Bu Tasarı ile “Tabiatı Koruma Ağı” mekanizması oluşturulmakta, bu sayede yabancı hayvan ve bitki türleri ve bunların belli popülasyonlarının, sürekli güvenliğini, karşılıklı ekolojik etkileşimlerinin sağlanması ve yaşama alanlarının korunması ve geliştirilmesi hedeflenmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Tabiatın ve tabii kaynakların korunması ile ilgili mevcut düzenlemeler, gerçek ihtiyaçlara ve günümüz koşullarına uygun uygulamalara imkân sağlayamamaktadır. Tabiatı koruma konusunda farklı kurumların yetkili olması yetki karmaşasına neden olmakta, üst üste binen koruma statüleri çok sayıda kanuni düzenleme nedeniyle uygulama ve korumada güçlükler yaşanmasına sebep olmaktadır. Avrupa Birliği (AB) müktesebatına uyum sağlanması ve taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülüklerimizin yerine getirilmesi açısından mevcut düzenlemelerimizdeki eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir.

Koruma alanlarının mevcut mevzuata göre belirlenmesi, planlanması ve yönetilmesi süreçleri dikkate alındığında bugüne kadarki uygulamalarda;

- Korunan alanların belirlenmesi, planlanması ve yönetimi süreçlerinde yöre insanının desteğinin alınmaması,

- Korunan alanlardan sağlanan faydalardan bir bölümünün, idarelerce getirilen yasak ve kısıtlamalardan etkilenen korunan alanların gerçek sahipleri olan yöre insanına yansıtılmaması,

- Korunan alanların belirleme ve planlama kriterleri ile yönetim şekillerinin mevzuatta yeterince net ve anlaşılır olarak yer almaması ve bu konudaki birçok uygulamanın yoruma bağlı olması,

- Sadece kaynak odaklı ve kaynak koruma hedefli bir anlayışla, gerçekte olmamasına rağmen toplumsal kalkınmayı geri planda tutan bir anlayışın sergilenmesi,

- Koruma alanlarının insan odaklı olmayan anlayışla belirlenmesi ve yönetilmesi, nedenleriyle bu alanlarda arzu edilen koruma hedeflerine ulaşılamamıştır.

Kuralcı ve katı yasaklama mantığı ile bir alanı insan müdahalesinden tamamen uzak tutarak tabiatı ve biyolojik çeşitliliği korumak günümüz koşullarında mümkün görülmemekle birlikte bazı hassas ekosistemlerin, türlerin ve habitatların insan etkisinden tamamen arındırılarak koruma altına alınması bir zorunluluktur.

Bu Kanunun temel amacı biyolojik ve peyzaj çeşitliliğinin, tabii değerlerin ve gen kaynaklarının korunması olup, sürdürülebilirlik temel yaklaşımında kaynakların koruma kullanma dengesi gözetilerek yönetilmesini sağlamaktır.

Kaynakların korunması, geliştirilmesi ve sürdürülebilirliği sağlanarak günümüz insanının olduğu kadar gelecek kuşakların da bunlardan eşit şekilde faydalanmasına imkan sağlayıcı düzenlemelere yer verilmesi, korunan alanların, tabiatın ve tabii kaynakların ve biyolojik çeşitliliğin ekolojik planlama ilkelerine dayanılarak korunmasını esas alan planların, kalkınma plan ve programları ile uyumlu hale getirilmesi ve aralarında bir koordinasyonun ve entegrasyonun sağlanması ile kaynak koruma plan ve programlarının, Devlet politikaları ve programları ile ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde her ölçekteki planlar ile uyumlu hale getirilmesi zorunluluk arz etmektedir.

MADDE 2- Madde ile Kanunun kapsamı belirlenmiştir.

MADDE 3- Tabiatı ve biyolojik çeşitliliği koruma çalışmalarında geçmişten beri süregelen kavram ve terminoloji kargaşasının önüne geçilmesi amacı ile tanımlara kapsamlı bir şekilde yer verilmiş, tabiatı koruma konusunda taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerdeki tanımlar esas alınmıştır.

MADDE 4- Doğa koruma konusunda yürürlükteki çeşitli kanunlarda; tabiat, biyolojik çeşitlilik, gen kaynakları ve peyzaj değerlerinin korunması ve sürdürülebilir kullanımının

sağlanması ile ilgili çeşitli ilkeler belirlenmiş olmakla birlikte, bu ilkeler tabiat, biyolojik çeşitlilik ve gen kaynaklarının korunması için yeterli olmamıştır. Madde ile, söz konusu kaynakların korunması ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması ile ilgili genel ilkeler belirlenmiştir.

Bir alana, değişik birimlerce birden fazla korunan alan statüsü verilmesi kurumlar arası yetki karmaşasına ve duplikasyonlara neden olmuştur. Söz konusu sorunlara meydan verilmemesi bakımından her alana tek statü getirilmesi öngörülmüştür.

Geçmişte, koruma alanlarına olumsuz etkisi olabilecek faaliyetler için yaygın olarak ekolojik etki değerlendirmesi çalışması yapılmamış olup, madde ile koruma alanlarına etkisi olabileceği belirlenen faaliyetler için ekolojik etki değerlendirmesi yapılması mecburiyeti getirilmiştir.

Tabiat ve biyolojik çeşitliliğin yönetimi ile ilgili olarak karar verme süreçlerinde toplum kesimlerinin katılımı yeterince sağlanamamıştır. Madde ile tabiat ve biyolojik çeşitliliğin yönetimi ile ilgili olarak karar verme süreçlerinde toplum kesimlerinin katılımı öngörülmüştür.

Sektörel ve bölgesel ekonomik ve sosyal kalkınma plan, program ve faaliyetlerinde tabiat ve biyolojik çeşitliliğin korunması hususları yeterince dikkate alınmamış olup, madde ile bu plan, program ve faaliyetlerde korunan alanların dikkate alınması öngörülmüştür.

Bu Kanunla korunan türlerin toplanması, taşınması, bulundurulması, ülke dışına çıkarılması ile nesli tehdit ve tehlike altındaki yabancı bitki ve hayvan türlerinin uluslararası ticareti konusunda mevcut düzenlemeler yeterli olmamıştır. Madde ile, bu Kanunla koruma altına alınan türlerin toplanması, taşınması, bulundurulması, ülke dışına çıkarılması ile nesli tehdit ve tehlike altındaki yabancı bitki ve hayvan türlerinin uluslararası ticaretine ilişkin genel ilke ve esaslar belirlenmiştir.

Korunan alanlarda etkili bir koruma ve yönetimin sağlanması bakımından mevcut uygulamalar dışında yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Madde ile, korunan alanlarda gerektiğinde işbirliği ve yetki devri yapılabileceği hüküm altına alınmıştır.

Koruma ve kullanma ilke ve esaslarına dair diğer hususların yönetmelikle belirlenmesi öngörülmüştür.

MADDE 5- Korunan alan çalışmalarında, korunan alanlar arasında tabii bağlantı koridorları oluşturulamamış olup, Kanun ile getirilen düzenlemelerle koruma alanları arasında koridorlar oluşturularak tabii koridorlar ile koruma alanlarının birbirleri ile bağlantıları sağlanacaktır.

Başta göçmen kuş türleri olmak üzere, yabancı hayvan türlerinin bazıları kış dönemini bir yerde, yumurtlama, kuluçka ve yavrulama dönemini bir başka alanda geçirmekte ve yıl içinde belli alanlar arasında periyodik olarak yer değiştirmektedir. Diğer bir ifade ile birçok yabancı hayvan türünün yaşam döngüsü tek bir alanla sınırlı olmayıp, iki bazen üç alana yayılmaktadır. Bu bakımdan, türlerin yaşam döngüsü için gerekli ve çok önemli olan yaşama alanlarının birlikte ve bu amaca uygun olarak korunması önem arz etmektedir. Diğer taraftan; yaşam alanları ve korunan alanlar ile korunan türlere ait habitatlar arasında bir bağın oluşturulması zorunluluk arz etmektedir.

Madde ile, korunan alan statüleri, önemli kuş koruma alanları, özel koruma alanları ile bunların, mutlak koruma bölgesi, ekolojik etkilenme bölgesi ve sınırlı kullanım bölgeleri ile bağlantı elemanlarını kapsayan tabiatı koruma ağı mekanizması ile tabii bitki ve hayvan türleri ve bunların belli popülasyonlarının yaşam ortamlarında güvenliğini sağlamak ve karşılıklı ekolojik etkileşimlerinin iyileştirilmesi, korunması ve geliştirilmesi esası getirilmiştir.

MADDE 6- Madde ile, tabiatın ve biyolojik çeşitlilik kaynaklarının korunması ve bilimsel esaslara göre yönetiminin sağlanması, biyolojik çeşitlilik kaynaklarının kullanımındaki düzensizliklerin belli bir disiplin altına alınması, tek elden yönetiminin sağlanması, biyolojik kaynakların kullanılması ile ilgili her türlü iş ve işlemlerde kurumlar arası genel koordinasyonun sağlanması konusundaki ihtiyacın karşılanması için Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kurulunun teşkiline ilişkin düzenleme yapılmıştır.

MADDE 7- Madde ile, korunan alanların koruma amaçlarına uygun olarak yönetiminin sağlanması için gerekli görülen uzun devreli gelişme planlarının kısa sürede hazırlanması ile korunan alanlarda onaylı planların uygulanabilmesi bakımından mahalli düzeyde ihtiyaç duyulan hizmetlerin mahalli biyolojik çeşitlilik kurulları marifeti ile yürütülmesi öngörülmüş ve bu kurulların teşkiline ilişkin düzenleme yapılmıştır.

MADDE 8- Madde ile, tabiatı koruma konusunda ihtiyaç duyulan bilimsel ve teknik tavsiyelerde bulunmak, bilimsel raporlar hazırlamak, tabiatı koruma konusunda veri toplama, değerlendirme ve izleme çalışmalarını yönlendirmek, uluslararası sözleşmeler ve AB yükümlülüklerimiz kapsamında uluslararası düzeyde gerçekleştirilen bilimsel komite çalışma grupları, konferanslar ve benzeri bilimsel toplantılarda ülkemizi temsil etmek ve bilimsel ağlarla işbirliği yapmak, ulusal ve uluslararası düzeyde bilimsel kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak, plan ve projelerin biyolojik çeşitliliğe olabilecek etkilerinin bilimsel açıdan değerlendirilmesinde Çevre ve Orman Bakanlığına destek sağlamak üzere danışma organı niteliğinde Tabiatı Koruma Bilim Heyeti oluşturulması öngörülmüştür. Bilim Heyetinin kurulması aynı zamanda Habitat Direktifinin ulusal mevzuata uyumlaştırılması için de bir zorunluluktur.

MADDE 9- Madde ile, geçmiş dönemlerden günümüze intikal eden nadir, sıra dışı, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş ve temsilîyet özelliği olan ekosistemleri, türleri ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri barındıran alanların gelecek kuşaklara ulaştırılmasını sağlamak üzere koruma statüleri belirlenmiştir.

Statüler belirlenirken tabiatı koruma alanında taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerden özellikle Ramsar, Bern, Barselona ve Avrupa Peyzaj Sözleşmelerinden kaynaklanan yükümlülüklerimizin yerine getirilmesine dikkat edilmiştir. Aynı zamanda AB mevzuatı uyum sürecinde tabiatı koruma ile alakalı direktiflerden olan Kuş ve Habitat Direktiflerinin de uyumlaştırılmasına gayret edilmiş, IUCN koruma kriterleri dikkate alınmıştır.

Korunan alanların belirlenmesi ve ilanı ile ilgili olarak bugüne kadar yapılan çalışmalar belirli bir işlemler zinciri içerse de, bu alanlarla ilgili olarak ön değerlendirme yapabilecek bir mekanizma olmadığından, kimi zaman kriterlere uygun olmayan sahalara çeşitli statülerle koruma altına alınmıştır.

Geçmişteki söz konusu isabetsiz uygulamaların önüne geçilmesi ve uygun alanların uygun statülerle koruma altına alınmasının sağlanması amacı ile bu madde dayanak alınarak ayrıntılı inceleme ve değerlendirme süreçlerini de içerecek şekilde yönetmelikle düzenleme yapılacaktır.

Koruma alanlarının korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için gerekli olan planların yerel, bölgesel ve ulusal alt ve üst ölçekli planlarla paralellik arz etmesi gerekmektedir. Ayrıca; korunan alanlarda yapılacak uygulamaların gerçekleştirilmesi bakımından ihtiyaç duyulan planlar, birçok kurum ve kuruluşun uygun görüşleri ve mutabakatı ile sağlanmakta olup, diğer kurum ve kuruluşların görüş ve katkıları ile hazırlanan ve uygulanabilen planların uygulanmasında da Koruma Kurulları başta olmak üzere birçok

kurum ve kuruluşla koordinasyon sağlanması gerekmektedir. Korunan alan için yapılacak her ölçekteki planların, yerel, bölgesel ve ulusal ölçekteki planlarla desteklenmemesi halinde, korunan alan amaçlarına ve arzu edilen hedeflere ulaşamayacak, bu durum korunan alanları olumsuz etkileyebilecektir. Korunan alanlar için her tür ve ölçekteki plan yapma ve onama yetkisi Çevre ve Orman Bakanlığına verilmiştir.

Geçmiş dönemde korunan alanların planlanması ve planların uygulanması süreçlerinde yöre halkı ve ilgililerin katılımı sağlanmamış ve fiili olarak desteği alınmamıştır. Merkeziyetçi yaklaşımla yürütülen planlama çalışmaları ile korunan alanlarda, planların uygulanması sonucunda elde edilen sonuçlar koruma amaçlarından çok uzak kalmıştır. Korunan alanlarda yaşanan olumsuz gelişmelerin önüne geçilmesi bakımından korunan alanların gerçek sahipleri konumundaki yöre halkının kültürel öncelikleri de dikkate alınarak korunan alanların planlanması çalışmalarına ilgili tüm tarafların katılımını sağlayacak düzenleme yapılmıştır.

Korunan alanlarda gelişigüzel ve düzensiz uygulamaların ortadan kaldırılmasının yanısıra saha ve kaynak değerlerine zarar verici faaliyetlerin önüne geçilmesi bakımından çevre düzeni planlarında koruma amaçlı hazırlanmış olan planlara öncelik verilmesi öngörülmüştür.

MADDE 10- Korunan alanların belirlenmesi ve ilanını müteakip söz konusu alanlarda belirlenen koruma amaçlarına bağlı olarak belirli yasak ve kısıtlamaların getirilmesi gerekmektedir. Ancak, bu yasak ve kısıtlamaların korunan alanın bütününde aynı tür ve ölçekte olması akılcı kullanım ilkesine uygun düşmemektedir. Madde ile; gerek bölgedeki sosyo-ekonomik yapı ve ekonomik kalkınmaya bağlı olarak yöresel ihtiyaçlara ve taleplere imkan tanımak açısından, gerekse korunan alan içinde veya yakın çevresinde yaşayan yöre halkının kullanım ihtiyaçları da gözönünde bulundurularak ve korunan alanların koruma-kullanım dengesi gözetilerek sürdürülebilirliğinin sağlanması bakımından farklı kullanım kararlarına havi bölgelere ayrılarak yönetilmesi için korunan alanların, planlar ile mutlak koruma bölgesi, ekolojik etkilenme bölgesi ve sınırlı kullanım bölgesi olarak bölgelere ayrılabilmesi öngörülmüştür.

MADDE 11- Korunan alan olarak ilan edilen alanların büyük bir kısmında özel mülklerin bulunması söz konusudur. Özellikle, tabiatı koruma alanı, tabiat parkı ve yaban hayatı geliştirme sahaları ile gen kaynakları koruma alanlarında ve korunan alanların mutlak koruma bölgelerinde özel mülklerin bulunması nedeniyle korunan alan amaçlarının gerçekleştirilmesinde çeşitli zorluklar yaşanmaktadır.

Korunan alanda yönetim bütünlüğünün sağlanmasının yanısıra, koruma amaçlarının gerçekleştirilmesi için, ihtiyaç duyulan alanlardaki mülkiyet sorunlarının ortadan kaldırılması ve bu amaçla korunan alan sınırları dâhilinde kalan özel mülkiyete konu alanların mevcut kullanımının, alanın koruma amaçlarına uygun olarak kullanımının sağlanması için bu arazilerin kamulaştırılması öngörülmüştür.

Korunan alanlarda yer alan özel mülkiyete konu arazilerle ilgili olarak, 2873 sayılı Milli Parklar Kanununda kamulaştırma, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanununda takas hükümleri bulunmasına karşılık, bütçe imkânlarının yetersizliği başta olmak üzere, çeşitli nedenlerle söz konusu alanların kamulaştırılması veya takası mümkün olmamıştır. Bu nedenle, korunan alanlarda korumanın etkin ve sürdürülebilir kılınması bakımından Çevre ve Orman Bakanlığı bütçesine kamulaştırma için ödenek konulması öngörülmüştür.

MADDE 12- Bugüne kadarki uygulamalarda çeşitli statülerle ilanı sağlanan koruma alanlarının sınırları dahilinde kalan Hazine arazilerinde, tahsis talebi sonrasında Maliye

Bakanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığı arasında sağlanan mutabakat doğrultusunda, tasarruf yetkisi Çevre ve Orman Bakanlığınca kullanılmaktadır. Çevre ve Orman Bakanlığınca tahsis talebinde bulunulmazsa söz konusu alanların kullanımı konusunda problemler yaşanmaktadır. Madde ile; Kanun amaçları doğrultusunda kullanılmak üzere Hazinesin mülkiyetindeki taşınmazlar ile Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin 4342 sayılı Mera Kanunu hükümlerine uygun olarak Çevre ve Orman Bakanlığının talebi üzerine Maliye Bakanlığınca, orman sayılan alanların ise Orman Genel Müdürlüğünce Bakanlığa tahsis edilmesi öngörülmüştür.

MADDE 13- Madde ile, korunan alanların fiziksel güvenliğinin sağlanması amacıyla düzenleme yapılmıştır. Korunan alanlarda fiziksel güvenliğin sağlanması, salt kolluk kuvvetlerinin güvenlik sağlama anlayışından farklı olmalıdır. Bu alanlarda güvenliğı sağlayan görevlilerin aynı zamanda halkla ilişkiler uzmanı olarak görev görecektir teknik donanım ve bilgi donanımına sahip olması gereklidir.

MADDE 14- Doğal kaynaklarla iç içe yaşayan ve geçimini büyük oranda bu kaynaklardan sağlayan yöre halkının bu kaynaklar üzerindeki haklarının, geliştirdikleri buluşların ve diğer menfaatlerinin korunması, hem kendileri adına hem de bu kaynaklar adına bir zorunluluktur. Zira bu insanlar söz konusu kaynaklar olmasa daha da fakirleşecek ve gelecekleri tehlikeye düşecektir. Bu nedenle madde ile, yöre halkının haklarını korumak için alınması gereken tedbirleri ortaya koymak amacıyla düzenleme yapılmıştır.

MADDE 15- Madde ile, tabiatı koruma alanı, yaban hayatı koruma sahası, gen koruma alanları ve korunan alanların mutlak koruma bölgeleri hariç olmak üzere korunan alanlarda yönetim planlarına uygun olarak gelişmelerin ve her türlü yapılaşmanın kontrollü ve izlenebilir olması bakımından, arazi kullanım kararlarının belirlendiğı ekolojik etkilenme bölgesi ve sınırlı kullanım bölgesi sınırları da dikkate alınarak verilecek izinler, intifa ve irtifak hakları ile verilen izinler çerçevesinde yapılan uygulamaların denetlenmesine yönelik düzenlemeler öngörülmüştür.

MADDE 16- Biyolojik çeşitlilik değerleri sadece korunan alanlarda değil tüm ülke düzeyinde bulunmaktadır. Korunan alanlar dışında yer alan yabani bitki ve hayvan türlerinin ve yaşama ortamlarının koruma tedbirlerinin alınması gerekmektedir. Madde ile, ülke düzeyinde biyolojik çeşitlilik unsurlarının korunması için tedbirlerin alınması ve bunun için gerekli koordinasyonun sağlanmasına yönelik düzenleme yapılmıştır.

MADDE 17- Özel olarak korunması gereken ve maddede sınıfları tanımlanan türlerin korunmasına öncelik verilmesi amacıyla düzenleme yapılmış olup, bu türlerin ve yaşam alanlarının korunması amacıyla Çevre ve Orman Bakanlığının yüklendiğı görev ve sorumluluklar tanımlanmıştır. Bu düzenleme ile Kuş ve Habitat Direktiflerinden doğan yükümlülüklerimiz de yerine getirilmektedir.

MADDE 18- Tabiatı ve biyolojik çeşitliliğı korumada yerli bitki ve hayvan türlerine öncelik vermek oldukça önem taşımaktadır. Zira yıllardan beri, monokültüre ağırlık verilmesi ve egzotik türlerin alana getirilmesi birçok sakıncalar doğurmuştur. Örneğin, egzotik türlerle yapılan ağaçlandırma sahalarında türler böcek ve mantar zararlarına daha hassas hale gelmiştir. Bu uygulamanın hatalı olduğı ve bundan geri dönülmesi gerektiğı artık yaygın bir kanaat halini almıştır. Bu nedenle de yerinde koruma veya orijinal türlere öncelik verilmesi ağırlık kazanmıştır. Madde ile, yerinde korumanın sağlanması amacıyla alınması gereken tedbirler ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır.

MADDE 19- Bazı hallerde, yaşama ortamında yok olmuş türlerin çoğaltılarak eski yaşama ortamına yeniden getirilmesi veya tahrip olmuş ekosistemlerin iyileştirilmesi amacıyla veya başka amaçlarla bir alanın doğal türü olmayan bitki ve hayvan türlerinin yaşam ortamına getirilmesi gerekebilir. Yeniden yerleştirilecek türlerin, alanda mevcut doğal türlere zarar vermemesi temel şarttır. Bu nedenle madde ile; tabii yaşama ortamında yok olan türlerin, tabii yaşama ortamına yeniden yerleştirilebilmesi öngörülmüş ve yabani hayvan ve korunan bitki türlerinin habitatları dışında çoğaltılması, üretilmesi veya yerleştirilmesi hususunda karar verme yetkisi Çevre ve Orman Bakanlığına verilmiştir.

MADDE 20- Alan dışında koruma Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesinden kaynaklanan yükümlülüklerimizden birisini oluşturmaktadır. Halen ülkemizde milli bir hayvanat bahçesi, botanik bahçesi, gen bankası, deniz akvaryumu, kurtarma merkezi, doğa müzesi gibi alan dışı koruma faaliyetlerinin yürütüldüğü yerler bulunmamaktadır.

Ülkemizde hayvanat bahçelerinin iyi durumda olduğu söylenemez. Botanik bahçeleri de aynı durumdadır. Hatta ulusal düzeyde Dünya kriterlerine uygun bir hayvanat bahçesi veya botanik bahçesi bulunmamaktadır. Mevcut ve küçük çapta olan hayvanat bahçeleri, botanik bahçeleri, gen bankaları, arboretumlar tam anlamıyla ihtiyaca cevap verecek durumda değildir. Bu nedenle madde ile, alan dışında koruma tedbirlerinin alınabilmesi için düzenleme yapılmıştır. Alan dışında koruma tedbiri olarak oluşturulacak alan ve merkezlerin kuruluşu, işleyişi ve denetimi ile doğal yaşam ortamı dışında yetiştirme ve korumanın şartları ile ilgili düzenlemeler detaylı olarak yönetmelikle belirlenecektir.

MADDE 21- Tür ve habitat korumanın belli bir plan dâhilinde yapılması gerekli olup, bu planların kapsamında asgari olarak nelerin bulunması gerektiği, tüm planlarda en az düzeyde de olsa bir koruma standardının sağlanması ve bu şekilde daha etkin bir korumanın sağlanması amaçlanmıştır.

Madde ile, eylem planlarını yapma yetkisi Çevre ve Orman Bakanlığına verilmiş olup, Bakanlığın uygun görmesi durumunda başkalarının da eylem planlarını yapmasına imkan sağlanmıştır. Planların onaylanması ve yürürlüğe konulması yetkisi Çevre ve Orman Bakanlığına aittir. Madde aynı zamanda eylem planlarının uygulanması için diğer ilgili kurumlara da görev vermektedir. Bu nedenle, planların uygulanabilirliğini sağlamak için Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kurulunun görüşünün alınmasına maddede yer verilmiştir. Zira tabiatı korumada doğrudan etkili olan kurum temsilcilerinin Kurul üyesi olması planların uygulanabilirliğinin değerlendirilmesini sağlayacaktır.

Hangi türlerin ve habitatların öncelikli tür ve habitat listesinde yer alacağı yine Bakanlıkça belirlenecektir. Kuş ve Habitat Direktiflerinin eklerinde yer alan listeler ülkemiz için değerlendirilecek ve listeler oluşturularak eylem planı yapılması gereken türler ve habitatlar belirlenecektir. Diğer bir deyişle, listede yer alan her tür ve habitat için mutlaka hareket planı yapılması gibi bir zorunluluk bulunmamaktadır ki bu da hem ekonomik açıdan mantıklı hem de daha pratik bir yoldur. Eylem planı yapılacak türlerin ve habitatların belirlenmesinin yanısıra planlarda yer alması gerekli hususlar ayrıntılı olarak yönetmelikle belirlenecektir.

MADDE 22- Ülke düzeyinde zaman içinde bozulmuş birçok ekosistem bulunmaktadır. Bu alanlarda birçok biyolojik çeşitlilik değerinin bulunması ve koruma altına alınması muhakkaktır ve bu nedenle bozulmuş ekosistemlerin tekrar rehabilite edilmesi ve eski haline getirilmesi gereklidir. Burada temel amaç bozulmuş ekosistemleri, tekrar eski fonksiyonlarını yapar hale getirmektir. Ancak, bazı durumlarda bozulmuş ekosistemleri tabii haline getirmek mümkün olmayabilir. Bu gibi durumlarda tabii haline en yakın duruma

getirmek için gerekli müdahaleler yapılır. Madde ile, tahrip olan ve bozulmuş ekosistemlerin iyileştirilmesi için gerekli tedbirlerin ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte Çevre ve Orman Bakanlığınca alınacağı hüküm altına alınmıştır.

Maddede aynı zamanda, bozulmuş ekosistemlerin iyileştirilmesinin yanı sıra tabii bir ekosistemde yapılacak faaliyetler sonucu oluşabilecek değişimlerin izlenmesi ve gerekli tedbirlerin alınması amacıyla ekolojik etki değerlendirme raporunu esas alan bir düzenleme öngörülmüştür. Ekosistemlerin devamlılığını sağlayabilmek açısından ekolojik etki değerlendirme raporunda yer alan taahhütlere uyulmadığı takdirde faaliyetin durdurulmasını sağlamak üzere hüküm getirilmektedir.

MADDE 23- Madde ile, ülkemizin sahip olduğu biyolojik çeşitliliğin belirlenmesi, izlenmesi, incelenmesi, araştırılması ve gözlemlemeye yönelik faaliyetlerin ve bunlara ilişkin izinlerin düzenlenmesi, denetlenmesi ve tabiattan biyolojik materyal toplanması, bu faaliyetler sırasında biyolojik çeşitliliğin zarar görmesini engellemek amacıyla, Çevre ve Orman Bakanlığının izni ve denetimine tabi tutulmuştur. Madde ile ayrıca, biyolojik çeşitlilikle ilgili yapılacak olan araştırmalara destek sağlanmasına imkan tanınmıştır.

MADDE 24- Madde ile, özel olarak korunan yabani hayvan türleri ve parçaları ile göçmen türlere karşı yapılması yasaklanan faaliyetler düzenlenmiştir. Düzenlemenin temel dayanağı Kuş ve Habitat Direktifleri ile Bern Sözleşmesidir. Özel olarak korunan yabani hayvan türleri, anılan Direktifler ve Sözleşme kapsamında korunması öngörülen türler esas alınarak Çevre ve Orman Bakanlığınca belirlenecektir. Direktiflerin ek listelerinde yer alan türlerden ülkemizde bulunanlar olduğu gibi AB'ye üye olduktan sonra Direktiflerin eklerine dâhil edilmesi gereken türler de olabilecektir.

Göçmen kuşların korunması ise hassas bir konudur. Bu türler, belli bir yere bağlı olarak yaşamadıkları için, habitatları da mutlaka birden fazla alanı kapsamaktadır. Bu türlerin habitatları yılın bütün zamanlarında bu türler tarafından kullanılmadığı için, bu alanların tahrip edilmesi ve yok olması çok daha kolay olmakta ve korunmaları ayrı bir önem taşımaktadır. Bu nedenle, maddede göçmen türlerle ilgili koruma tedbirlerinin alınması da öngörülmüştür. Düzenleme Bern Konvansiyonunun 10 uncu maddesinin ve Kuş Direktifinin 4 üncü maddesinin iç hukukumuzda uyarlanması olup göçmen türlerle ilgili hükümleri içermektedir.

Bazı hallerde, genellikle tüm kamuoyunu ilgilendiren durumlarda ve toplumu belli risklerden korumak amacıyla, koruma altında olsa dahi bazı hayvan türlerine karşı belli faaliyetlere izin verilmelidir. Önceden öngörülemeyen hususların izin kapsamı dışında kalabileceği endişesiyle madde metninde düzenlenme yapılmamış ve izinli faaliyetlerin yönetmelikle belirlenmesi benimsenmiştir.

MADDE 25- Madde ile, özel olarak korunan yabani bitki türleri veya parçaları üzerinde yapılması yasaklanan faaliyetler düzenlenmiştir. Düzenlemenin temel dayanağı Kuş ve Habitat Direktifleridir. Özel olarak korunan yabani bitki türleri, anılan Direktifler kapsamında korunması öngörülen türler esas alınarak Çevre ve Orman Bakanlığınca belirlenecektir. 24 üncü maddede olduğu gibi burada da Direktiflerin ek listelerinde yer alan türlerden ülkemizde bulunanlar olduğu gibi AB'ye üye olduktan sonra Direktiflerin eklerine dâhil edilmesi gereken türler de olabilecektir. Bu nedenle türlerin Çevre ve Orman Bakanlığınca belirlenmesi esas alınmıştır.

Özel olarak korunan yabani bitki türleri veya parçaları üzerinde izinli faaliyetler yönetmelikle belirlenecektir.

MADDE 26- Biyolojik çeşitliliğin izlenmesi ve elde edilen verilerin veri tabanında toplanması, biyolojik çeşitlilik değerlerinin korunması ve etkin yönetilmesi açısından oldukça önemlidir. Biyolojik çeşitliliğe ait verilerin tüm toplum kesimleri tarafından elde edilebilmesi ve gerektiğinde kullanılabilmesi de gerekmektedir. Mevcut uygulamada, böyle bir zorunluluk olmaması nedeniyle, toplumun büyük bir kesimi tabiat ve biyolojik çeşitlilikle ilgili bilgi ve verilere ulaşamamakta ve hatta böyle bir verinin olup olmadığından haberi dahi olmamaktadır. Ancak, bazı hallerde bazı bilgilerin kamuoyu ile paylaşılması bu değerlerin korunması açısından zararlı da olabilmektedir. Bu gibi hallerde, Çevre ve Orman Bakanlığının bu bilgileri yayınlamama hakkına sahip olması gerekmektedir. Bu nedenle, bilgi ağı oluşturma ve izleme sistemi kurma görevi, tabiatın ve biyolojik çeşitliliğin korunmasında ana kurum olan Çevre ve Orman Bakanlığına verilmiştir.

Ülkemizde, birçok biyolojik çeşitlilik unsuru farklı kurumlar tarafından belli dereceye kadar izlenmekte olup, bu kurumların elinde, birçok belge, bilgi ve doküman bulunmaktadır. İzlenen bir unsurun tekrardan izlenmesinin önüne geçilmesi, izlemenin tek elde toplanması ve daha ekonomik ve etkin bir izleme görevinin yerine getirilmesi açısından önemlidir. Madde ile, Çevre ve Orman Bakanlığı, biyolojik çeşitlilik unsurlarının izlenmesini yapmak veya yaptırmakla görevli kılınmıştır.

Burada hangi unsurların izleneceği oldukça önemlidir. Tabiatın ve biyolojik çeşitliliğin hangi unsurlarının izleneceğinin kanunda yer alması daha doğru ve isabetli bir izleme işlevinin yerine getirilmesi ve istenen sonuçların elde edilmesi açısından oldukça önemli olmasına karşın, çerçeve kanun niteliğinde olan bu Kanunda ayrıntılara yer verilmemiş olup gerektiğinde yönetmelikle düzenlemeye gidilmesi uygun görülmüştür.

MADDE 27- Tabiatın ve biyolojik çeşitliliğin korunması yollarından biri de koruma faaliyetlerini desteklemektir. Madde ile, özellikle, bilimsel ve teknik eğitim programlarının uygulanmasını ve projeler geliştirerek tabiatın ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına yardımcı olan gerçek ve tüzelkişilere destek verilmesini sağlamak için düzenlenme yapılmıştır. Maddede söz konusu olan yatırımlar çevrenin korunması ve kirliliğin önlenmesine yönelik gerçekleştirilecek olan faaliyetleri kapsar.

MADDE 28- Maddede biyolojik çeşitlilik koruma gelir kaynaklarının neler olacağı belirtilmiştir.

MADDE 29- Tabiatın ve biyolojik çeşitliliğin korunmasının en temel bileşenlerinden biri de yöre halkının kalkındırılmasıdır. Diğer bir deyişle, fakirliğin olduğu yerde tabiatı koruma işlevinin yerine getirilmesinin oldukça zor olması nedeniyle, bu toplum kesiminin kalkındırılması için gerekli tedbirlerin alınabilmesi gerekir. Bu tedbirlerden birisi de, o yörede bulunan tabii kaynaklardan elde edilen gelirlerin belli oranda bu insanların kalkınmasında kullanılmasının sağlanmasıdır. Madde ile, korunan alanlardan elde edilen gelirlerin belli oranda yine bu alanlarda yaşayan yöre halkının kalkındırılmasında kullanılması için düzenlenme yapılmıştır.

MADDE 30- Maddede, Kanun hükümlerine aykırı hareket edenlere uygulanacak idari yaptırımlar belirlenmiştir.

MADDE 31- Koruma alanlarında ve korunan alanlarda tabiatı ve biyolojik çeşitliliği tahrip edenlere tazmin yükümlülüğü getirilmiştir.

MADDE 32- Korunan alanlar sahip olduğu değerler açısından turizm potansiyeli taşıyan alanlardır. Bugün birçok korunan alanın içerisinde başta milli parklar olmak üzere turizm merkezleri yer almaktadır. Turizmin geliştirilmesi için yapılacak yatırımlar ve uygulamalar Kanunun temel ilkeleri ile uyumlu olabileceği gibi koruma amaçlarına aykırı da olabilmektedir. Koruma amacına uymayan bir hususun uygulanması beklenmeyen sonuçlar doğurabilir. Bu nedenle madde ile, bu alanların korunan alanlarla çakışması durumunda Bakanlığın uygun görüşü alınması şartıyla Kùltür ve Turizm Bakanlığınca bu Kanun hùkùmleri uygulanacaktır.

MADDE 33- Ùlkemiz kaynaklarının korunması amacıyla özel statü verilerek koruma altına alınan korunan alanlar için gùnümüz koşullarına uygun, uluslararası sözleşmeler ve taahhütlerimiz de dikkate alınarak dzenlemeler getirilmiştir. Diğer kanunlar uyarınca yapılan ve korunan alanları da kapsayan plan ve projelerin Kanunun temel ilkelerine aykırılık teşkil etmemesi için madde ile diğer kanunların plan onama yetkisini dzenleyen hùkùmlerinin uygulanmaması öngör÷lmüştür.

MADDE 34- Ùlkemizin sahip olduğu biyolojik çeşitlilik değerlerini merkezden tek elden yönetmek ve denetlemek mümkün olamamaktadır. Tür ve habitatların korunması için öyle alanlar vardır ki en yakın il merkezinden birkaç saatte ulaşılabilmektedir. Bu durum koruma ve denetim çalışmalarının aksamasına neden olmaktadır. Bazı durumlar ise sürekli alanda bulunmayı gerektirmektedir. Madde ile; korumada etkinlik sağlanması amacıyla tür ve habitatların korunması için gerektiğinde işletme yetkisinin evre ve Orman Bakanlığınca, talepte bulunmaları halinde il özel idarelerine, belediyelere, Kanunun amacına uygun faaliyetleri yürütmek üzere kurulan vakıf veya derneklere evre ve Orman Bakanının onayı ile devredilebilmesine imkan sağlanmıştır.

MADDE 35- Madde ile, Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmeliklerin üç yıl içerisinde evre ve Orman Bakanlığı tarafından hazırlanarak yürürlüğe konulması öngör÷lmüştür.

MADDE 36- Madde ile, getirilen yeni hùkùmler doğrultusunda ihtiyaç duyulan diğer kanunlarda değişiklik yapılmıştır.

MADDE 37- Madde ile, getirilen yeni hùkùmlerle çelişen diğer kanun maddeleri yürürlükten kaldırılmış ve diğer mevzuatta yürürlükten kaldırılan 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu ve 2863 sayılı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun doğal sitlerle ilgili hùkùmlerine yapılan atıflara ilişkin dzenleme yapılarak hukuki boşluk doğmaması sağlanmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1- Kanun yürürlüğe girdiğinde, önce ilgili kanunlarla koruma altına alınmış ve koruma statüsü almış alanların yeniden değerlendirilmesi uygun olacaktır. Geçiş sürecinde bu alanların daha iyi korunması ve koruma statülerinin belirsiz kalmaması için, her bir alana bir statü tayin edilmiştir. Madde, mevcut tabiat ve biyolojik çeşitlilik kavramları ve statülerinin durumunu belirtmek için dzenlenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2- 2863 sayılı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunundaki doğal veya tabii sitler ve tabiat varlıkları tanım ve kapsam olarak aynı zamanda Kanunda tanımlanmış statülerle örtüştüğünden ve tabiat varlıklarının korunması, planlanması, işletilmesi veya işlettilmesi gibi faaliyetlerin tek elden yürütülmesi için bu alanlardan statülü alanlarla tamamen veya kısmen örtüşenler ile bu statüler dışında kalan doğal veya tabii sit alanlarının nasıl değerlendirileceğine ilişkin düzenleme yapılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 3- Kanunun yürürlüğe girmesi ile doğal veya tabii sit olarak tescil ve ilan edilmiş olan alanlar ve tabiat varlıkları ile ilgili her türlü tasarruf Çevre ve Orman Bakanlığına geçeceği için bu alanlarla ilgili her türlü dokümanın Çevre ve Orman Bakanlığına devrinin sağlanması gerekmektedir. Madde ile; bu yönde düzenleme yapılmış ve devredilecek dokümanların çok ve ayrı ayrı bölgelerde olması nedeniyle devir işlemlerinin kısa sürede tamamlanmasının mümkün olamayacağı gözönünde bulundurularak devir için üç yıllık bir süre öngörölmüştür.

GEÇİCİ MADDE 4- Özel olarak korunması gereken ve maddede sınıfları tanımlanan türlerin korunmasına öncelik verilmiş olup, kurallara uymayanlara idari para cezaları öngörölmüştür. Madde ile, Kanun yürürlüğe girmeden önce bu türleri bulunduranlara bir yıl içerisinde bildirimde bulunmaları halinde ceza uygulanmayacağı öngörölmüştür.

MADDE 38- Yürürlük maddesidir.

MADDE 39- Yürütme maddesidir.